

Da apărea :

GUM SĂ GETIM

Indrumări pentru elevii de curs superior al liceelor

de

I. M. RAȘCU

EXECUTAT LA
DIRECȚIA JUDEȚEANĂ
BACĂU
A ARHIVELOR NAȚIONALE

PREȚUL 8 LEI.

ARHIVELE
STATULUI

II-1668

P. E. I.
BIBLIOTECA

ANUARUL

Societății literare „GR. Alexandrescu”

A

ELEVILOR DE CURS SUPERIOR DIN LICEUL „UNIREA”, FOCSANI

Anul școlar 1919 — 1920

FOCSANI
TIPOGRAFIA ALEXANDRU N. LEON & Co.
1920.

Cîteva lămuriri

Societatea literară a elevilor liceului „Unirea” — societate care de curind a primit numele de „Gr. Alexandrescu” — a fost întemeiată în anul școlar 1898-1899, din inițiativa profesorilor de atunci: C. Moisiș, G. Bogdan-Duică, Șt. Graur, C. Giurescu, G. Petrovici și C. I. Lupu. Scopul îi era — atunci ca și azi — să popularizeze cunoștințele de literatură română și literatură generală. Cel dintâi președinte al ei a fost profesorul C. Moisiș iar apoi — cităm cîteva nume, — profesorii C. I. Lupu, Iristea N. Țapu, D. Papadopol, S. Crainic, D. Dimiu, V. V. Haneș, C. Bondescu și alții. Ca președinte actual al acestei Societăți, am crezut că nu va fi nefolositoare publicarea unui anuar în care să se oglindească activitatea elevilor și a profesorilor lor. Activitatea de orice fel a unei Societăți nu trebuie să rămie tănuită și chiar cînd manifestările ei se adresează unui restrîns număr de persoane, e instructiv ca și publicul mare să cunoască acele manifestări, mai ales că după o tradiție universal răspîndită, reuniunile, asociațiile, societățile, instituțiile și oricum se vor mai fi chemînd adunările în vederea unui anumit scop, ale diferitelor persoane, obișnuesc să explice prin anale, buletine, anuare sau altfel de publicații, rostul lor și să expue rezultatele silințelor desfășurate într-o anumită perioadă de vreme. Anuarul de față „credem că va interesa intruciva atît pe foștii conducători ai Societății noastre, cit și pe foștii ei membri care ar vedea că munca lor e continuată, cu rivnă cel puțin dacă nu totdeauna cu succes satisfăcător. Nu vor deschide poate cu indiferență paginile acestei broșuri nici profesorii, care ar avea prilejul să constate cunoștințele și pricepera elevilor și nici școlarii de aici și de aiurea, deoarece vor găsi în cele ce urmează, pe lîngă unele îndrumări și cîteva rezumate de disertații și discuții, ale căror cercetare nu le va fi fără de folos. Și apoi o publicație periodică de acest fel poate trezi cîndva și o duioasă amintire în sufletele aceluora care au contribuit cu storfările lor la completarea materialului cuprîns între copertile ei. Cu ce înduioșare pioasă nu privim, după ani de zile dela isprăvirea studiilor — prozaice uneori cînd le urmezi, atrăgătoare și regretate pururi după ce te-ai despărțit de ele — veștedele coroane de franze de stejar, cărțile legate cu panglici subțiri și mai tirziu „medallile” de aur, argint sau bronz care ti se ofereau ca răsplată la „împărțirea premiilor”. Cu ce emoție curată n’am folietă cu toții azi, vechi publicații în care munca noastră școlărească ar trăi vie în fața ochilor noștri, cînd ne-am putea urmări evoluția culturii și a gîndirii, an cu an. Din nefericire asemenea publicații sint rare. În Societatea noastră o singură dată, dacă nu ne înșelăm, s’a căutat să se adune într’un volumaș, ceva din materialul produs în lunile de școală. În Anuarul Liceului din 1899-1900, directorul de atunci, D-I C. Calpuskî, arată că prof. C. I. Lupu a făcut să apară un „Buletin al Societății elevilor de curs superior”, colecționînd în el mai multe compoziții școlărești. Ce folositor ne-ar fi astăzi un număr mai bogat de asemenea „buletine”! Am urmări în cursul perindării generațiilor de școlari, felul lucrărilor, valoarea lor, predilecțiile și aprecierile minților ce se formează și am putea trage instructive concluzii. Să nădăjduim că pe viitor încercarea noastră de acum fiind considerată ca folositoare, va fi continuată.

Publicarea unor asemenea Anuare ar înlocui credem cu succes și revistele școlărești care, în orice caz, — o spunem dînt’o dublă experiență: de elev, redactor timp de mai mulți ani al unei astfel de publicații, și de profesor, însărcinat cu controlul unei alteia asemănătoare — prezintă mai mult inconveniente decît foloase și nu e locul să insistăm aici asupra unei chestiuni pe care o vom cerceta cîndva, cu alt prilej.

EXECUTAT LA
DIRECȚIA JUDEȚEANĂ
BACĂU
A ARHIVELOR NAȚIONALE

Recunosc însă că nu un Anuar, așa cum întâmplător apare astăzi al nostru, ar putea să împlinească toate golurile în cercul de lucrări care ne preocupă. Îmi dau seama că o publicație de felul acesta nu trebuie să fie numai o expunere rigidă a activității unei Societăți; îmi dau seama ce i-ar fi trebuit Anuarului nostru ca să apară mai plin de viață, de sevă și de interes. Dar dacă am aștepta mereu ca începuturile să nu fie „anevoe”, fără îndoială că nu s'ar mai începe nimic niciodată. Împrejurările, scumpetea enormă a hirtiei și a tiparului, lipsa de fonduri materiale — căci ajutoare la care ne-am fi așteptat au lipsit — ne-au silit să apărem, (numai pentru acest an școlar ne place a nădăjdui) într'o haină mai modestă, într'o „salopetă”, ca să întrebuițăm un cuvânt rostit azi adesea, haină poate mai potrivită cu vremurile prin care trecem. În paginile ce urmează, am căutat să facem cunoscut cetitorilor „situația generală” a Societății, să reproducem procesele-verbale ale ședințelor, pentru a se vedea ce și cum s'a lucrat și în sfârșit să facem loc măcar unei singure compoziții școlarești, deși tocmai partea aceasta ar fi trebuit mai fecund reprezentată, ceea ce — dacă vom avea prilejul — sperăm că o vom face în viitoarele broșuri, la apariția cărora împrejurările și multe alte lucruri vor fi, poate, altfel. Atunci, pe lângă darea de seamă necesară, am da un loc larg temelor școlarești, selecționate; am publica planuri de disertații dezvoltate în ședințele Societății, articole de îndrumare de ale profesorilor, articole care în cârticia de față, din lipsă de spațiu, am fost siliți să le lăsăm la o parte și Anuarul; în acest caz, s'ar prezenta ca un bogat repertoriu de cunoștințe, îndrumări, note, păreri, planuri și compoziții. Am îmbunătățit totodată și activitatea internă a Societății, completând-o. Pentru acest an s'a căutat, între altele, ca membrii ei să fie ținuți în curent cu manifestările culturale contemporane, delă noi și din străinătate. În ceasuri de clasă se găsește mai puțin răgaz — și din nefericire, cu reducerea numărului de ore pentru studii, se va găsi și mai puțin de acum înainte — ca să se insiste în deajuns asupra unor astfel de lucruri. S'a introdus la ședințele Societății obiceiul de a se citi din când în când informații literare de actualitate, pagini din unui autori moderni, dări de seamă și recenzii asupra publicațiilor nouă care prezintă un interes oarecare, așa încât cei ce frecventează ședințele, cînd nu-și pot procura reviste scumpe, să fie ținuți în curent cu tot ce ar putea atrage atenția unui tînăr doritor de a-și cultiva mintea. În ceea ce privește spiritul în care s'au dezvoltat lucrările, cetitorul își va da seama că s'a urmărit ca vorbitorii să învețe a-și sistematiza totdeauna ideile, a și le expune concis și clar, ferindu-se de declamatorism demodat, de tirade și de „clisee”. Anul care a trecut a fost mai mult un an de experiență decît de muncă unitară și plină, căci unii din elevii noștri, din pricina evenimentelor din urmă, pierduse întrucîtva obișnuința de a lucra, iar alții — din păcate — chiar dragostea de muncă. Însă cu pronunțată răbdare și încredere, vom reuși de sigur să ajungem, încetul cu încetul, la mult doritele „vremuri normale”. Încheind, fin să mulțumesc aici, în numele meu și al membrilor Societății, colegilor mei, D-nilor T. Iordănescu și M. I. Bantaș, pentru însemnatul lor sprijin moral și material și D-ului lui. Ștefănescu ale cărui concurs și încercată experiență în chestii de școală ne-au fost de un neprețuit folos.

Focșani, 26 august 1920.

J. M. Rașcu
 Profesor de Limba Română
 DIRECTIA JUDEȚEANĂ
 BACĂU
 A ARHIVELOR NAȚIONALE

Situația generală a Societății

STATUTELE SOCIET. LITERARE „GR. ALEXANDRESCU“¹⁾

— 1. **Preambul.** — Societatea funcționează în condițiile prevăzute de art. 284 din Regulamentul școlilor secundare. 2. **Scopul Societății.** — Întregirea și aplicarea cunoștințelor căpătate în școală. 3. **Organizarea Societății.** — Societatea se compune din: a) un președinte b) un comitet și c) membri ordinari. a) Direcțiunea face apel, la începutul anului școlar, la unul din profesorii de partea literară ai liceului. Acest profesor va conduce, ca președinte, Societatea în tot cursul aceluia an. Președintele numește dintre elevii ultimelor două clase, doi secretari, un membru în comitet și poate să desemneze pe casierul și bibliotecarul Societății. b) Comitetul se compune din: președinte, bibliotecar, casier, cei doi secretari și trei membri. Doi membri din comitet și, eventual, bibliotecarul și casierul pot fi aleși de către membrii Societății. c) Orice elev de cursul superior al Liceului are dreptul a fi membru al acestei Societăți. 4. **Activitatea Societății.** a) Președintele alcătuiește regulamentul ședințelor din anul școlar respectiv. b) Comitetul Societății va lua în primire dela comitetul precedent averea și actele Societății; va alcătui sau modifica regulamentul bibliotecii; va fixa cotizațiile lunare sau trimestriale ale membrilor; va organiza ședințele săptămânale sau alte lucrări ale Societății; va aviza la mijloacele necesare pentru stringerea de fonduri utile Societății și le va da destinația cuvenită. Comitetul se întrunește într'o zi a săptămânii, fixată la începutul anului, cînd stabilește programul lucrărilor din ședința imediat următoare și-l aduce a doua zi la cunoștința elevilor membri. Comitetul va hotărî dacă se poate înființa o secțiune științifică pe lângă Societatea literară. c) Membrii înscriși sînt datori a-și plăti re-

1) Acest statut, regulamentul bibliotecii precum și acel al ședințelor săptămânale ale Societății, au fost alcătuite de D-nii profesori Iul. Ștefănescu, I. M. Rașcu și M. I. Bantaș și aprobate de ceilalți Domni profesori care le-au iscălit.

2) De după vacanța de Paști, Dl. Director Lăduncă a admis să se poată înscrie ca membri și elevii particulari; ei trebuie să facă cerere de înscriere care se rezolvă individual.

3) Cotizațiile-lunare au fost în acest an de 2 lei.

gulat cotizațiile și a lua parte la toate ședințele și lucrările ordinare și extraordinare ale Societății, exceptându-se cazurile de forță majoră. 5) La ședințele Societății pot lua parte în afară de membrii ei, oricare din membrii corpului didactic¹⁾.

REGULAMENTUL ȘEDINTELOR — a) Ședințele vor fi săptămânale (ziua se va fixa de către comitetul Societății.) b) Lucrările ședințelor constau din: — o disertație ținută de un profesor sau elev; — comunicări și rezumate de cărți celtite; — lecturi și recitări de opere a căror valoare este recunoscută sau care prezintă vre-un interes cultural ori ocazional²⁾ — și, eventual, muzică. Pe cât va fi cu putință se va păstra unitate de subiect în ceea ce privește programul unei ședințe. c) Cel puțin cu o zi înainte de ținerea unei ședințe a comitetului, lucrările elevilor vor fi înaintate în scris acestui comitet, care le va discuta înainte ca ele să fie expuse. d) Elevii, membri ai Societății, au dreptul să ia parte în ședințele plenare, la discuția condusă de președinte sau de alt profesor, a lucrărilor ce aparțin colegilor lor. e) Subiectele lucrărilor odată anunțate, este de dorit ca membrii Societății care voesc să ia parte la discuție, să le studieze, alții cit le stă în putință. f) Secretarii vor face pe rând rezumatul lucrărilor expuse în cursul fiecărei ședințe și îl vor consemna în registrul de procese-verbale care se vor citi, discuta și aproba la începutul fiecărei ședințe. g) Toți elevii, membri în comitet, afară de atribuțiile lor dela ședințele săptămânale ale comitetului: vot consultativ, inițiative, propuneri, aprecieri, etc. au și îndatorirea de a servi de pildă și îndemna celorlalți membri pentru îndeplinirea scopurilor ce Societatea și-a propus.

REGULAMENTUL BIBLIOTECII SOCIETĂȚII — 1. Toți membrii Societății pot folosi biblioteca, în schimbul cotizației speciale, începând dela 1 april 1920. 2. — Se acordă în mod excepțional folosința bibliotecii și elevilor Liceului, din clasele IV și III, dacă vor prezenta recomandarea scrisă a D-lui diriginte al clasei lor. 3. — Cotizația pentru bibliotecă este de un leu pe lună. 4. — Toți cei admiși a folosi biblioteca vor obține o cartă de control, pe care vor trebui să o prezinte la cererea bibliotecarului ori, eventual, a unui membru al Societății, calificat să facă acest lucru, — odată cu chitanța doveditoare că e la curent cu plata cotizației pentru bibliotecă. 5. — Cărțile din bibliotecă se pot citi în sala de lectură din localul Liceului, de către toți cei admiși, afară de elevi, în zilele de școală, **mercuria și sâmbăta**, între orele 2 și 4 d. a. Cu zece minute înainte de închidere, cetitorii sînt obligați a înapoia cărțile, așa cum le-au

1) La ședințe s'a admis ocazional și cite un elev de curs inferior, numai pentru a da concurs, figurind în program de obicei cu recitări; aceasta pentru a-i deprinde cu atmosfera „producțiilor școlare” și cu un public școlăresc cit mai variat. Acești elevi rămîneau de cele mai de multe ori în ședință cit era necesar pentru executarea „numărului” din program, celelate părți nefiind alcătuite ca să-i poată interesa.

2) Anul acesta ședințele s'au ținut mai întâi sîmbăta d. a. dela ora 3 apoi din cauză că sîmbăta d. a. se făceau cursuri, ele au avut loc, cu mici excepții, **duminica** dim. dela ora 10, 10½ sau 11, deși în această zi unii elevi erau împiedecați să asiste la ședințe, trebuind uneori să se ducă la țară.

3) Se pot admite, după aprecierea președintelui, și recitări sau lecturi de compoziții beletristice școlărești, cînd ele nu sînt lipsite de oarecare calitate.

primit. 6. — Numărul volumelor ce se pot folosi în sala de lectură este limitat la patru pentru un elev din cursul superior și două pentru unul din cursul inferior. 7. — Elevii și elevii admiși pot căpăta și cu împrumut, în zilele de școală: **marțea, joia și sîmbăta dela 11³⁰ la 12 ore, pe timp de cel mult o săptămînă**; cei din cursul superior cel mult **trei** volume, cei din cursul inferior un volum fiecare, în următoarele condiții: a) elevii admiși al Liceului, fără cauție; b) elevii admise, din pensioane, cu garanția scrisă a D-nei Directoare a școlii ce frecventează; c) elevii particulari admiși, cu cauție în bani, reprezentînd îndoitul prețului actual al cărților și numai pentru opere ce se află și în comerț. 8. — Dacă purtarea vre-unui cetitor, în sala de lectură, lasă de dorit, ori dacă vre-unul strică ori murdărește cărțile sau lucrurile bibliotecii, — se pedepsește cu interzicerea de a mai folosi în orice mod biblioteca, iar în cazuri mai grave de distrugere, sustragere, substituie de cărți ori obiecte, pe lângă pedeapsa de mai sus, se va cere autorităților școlare și aplicarea unei pedepse disciplinare, severe și exemplare; și într'un caz și într'altul, biblioteca va fi despăgubită de vinovat. 9. — Un-registru catalog după numele autorilor, pe alfabet, e pus la dispoziție, pentru consultare în zilele și orele prevăzute la punctele 5 și 7. 10. — Biblioteca se întreține din fondul adunat prin cotizațiile celor ce o folosesc, din donațiuni, serbări, spectacole ori audiții, publicații, etc. 11. — Cu aplicarea acestui regulament sînt însărcinați comitetul societății în genere, casierul și bibliotecarul cu ajutoarele lui în special, precum și orice membru al societății calificat ori pus în măsură a o face.

BIBLIOTECA societății literare „Gr. Alexandrescu”, neputînd fi deschisă dela începutul anului școlar 1919—1920, deoarece catalogul ei nu era complet, nici toate cărțile etichetate și numerotate, așa încît găsirea unui volum era foarte anevoioasă, — a fost din nou inventariată de d-nii prof. M. I. Bantaș și I. M. Rașcu. D-lor însă fiind mult ocupați, în afara orelor de curs, și cu inventarierea și aranjarea cărților din „Biblioteca profesorilor”, n'au putut pune la îndemîna elevilor biblioteca societății, decît în ziua de 24 april a. c. de cînd a funcționat regulat pînă la 20 iunie. S'au consultat în acest timp 333 de volume (123 de știință și 210 beletristică și studii literare) de către 39 de membri în sala de lectură, și de 102 membri care au împrumutat volumele acasă. În ziua de 1 august a. c. numărul volumelor din această bibliotecă era de 1683. Din cotizațiile elevilor se cumpără lunar cărțile cele mai trebuincioase pentru cultura lor precum și noutățile literare care se disting. Dela toamnă se vor face adrese autorilor pentru a-și trimite lucrările lor acestei biblioteci. Deocamdată, răspunzînd dorinței conducătorului Societății, au donat două volume d. prof. univ. Ov. Densusianu și șapte volume „Cartea romînească”. Pe lângă aceasta, s'au mai făcut următoarele donații: D-l I. C. Aslan: două exemplare dintr'o scriere a sa; elevii clasei VIII: Istoria Romînilor de A. D. Xenopol (5 volume); elevul Parapeanu I. din cl. VII nouă volume; elevul Drăghiceanu C-tin din cl. IV două volume și elevul Landmann M. din cl. V, un volum¹⁾.

1) Lista cărților nouă ce s'au cumpărat în acest an din cotizațiile pe trei luni ale elevilor se poate vedea la tabloul de cheltuieli ale Bibliotecii, în paginile ce urmează.

ȘEDINȚELE SOCIETĂȚII — S'au ținut în acest an 23 de ședințe, la început în săli de clase iar din primăvară în amfiteatrul Liceului. Nu s'au ținut ședințe pe vremea vacanțelor de Crăciun și de Paște, vre-o trei sau patru Dumineci — iar în alte două rânduri, din cauză de forță majoră. Cea dintâi ședință a avut loc în ziua de 9 noiembrie 1919, iar cea din urmă din acest an școlar, în ziua de 26 iunie a. c.

MEMBRII SOCIETĂȚII — Înscirerea în societate este facultativă; elevii însă odată înscrși sînt ținuți să frecventeze regulat ședințele, în caz contrar ei nu mai sînt socotiți ca membri ai societății. La sfîrșitul anului școlar, după retragerea din școală a unora din cei înscrși și după eliminarea altora, numărul total al membrilor a fost de 90. Numărul celor ce asistau la ședințe a variat. Cel mai mare număr de membri a fost 110, la cele dintâi ședințe ce aveau loc sîmbăta, cel mai mic număr a fost de 27 de membri, la o ședință de după încheierea cursurilor, cînd elevii participanți erau ocupați cu examenele, iar cei ai Liceului se aflau în mare parte la țară. La celelalte ședințe, în general, numărul membrilor prezenți varia între 50 și 70.

LUCRĂRILE SOCIETĂȚII — În cursul acestui an s'au ținut 16 disertații și anume: 1) D-nii profesori *T. Iordănescu*: Ani de sbucium la sfîrșitul republicii române (vezi Procesul verbal No. 13); O caracteristică a poeziei vechi indiene (Proces verbal No. 16). *Iul. Ștefănescu*: Pentru ce învățăm latinește în liceu? (Pr. verbal No. 9). *M. I. Bantaș*: Vieța și opera poetică ale lui André Chénier (Pr. verb. No. 3); Vieța și opera lui Sainte-Beuve (Pr. v. No. 8); „Premières méditations poétiques” ale lui Lamartine (Pr. v. No. 15); Jean Moréas (Pr. v. No. 18). *I. M. Rașcu*: Cum să cetim (Pr. v. No. 2); Vieța și personalitatea lui N. Bălcescu (Pr. v. No. 4); Poezia crotică a lui Eminescu (Pr. v. No. 22). Elevii: *Mazilu M.* din cl. VIII: Titu Maiorescu în mișcarea intelectual-artistică română (Pr. v. No. 5); Pastelurile lui Alecsandri (Pr. v. No. 18). *Stavarache M.* din cl. VII: Vieța și activitatea lui Gh. Lazăr (Pr. v. No. 7); Un yeac de aur în istoria neamului românesc (Pr. v. No. 21). *Cotiu N.* din cl. VIII: Satira vremii sale în teatrul lui Alecsandri (Pr. v. No. 17). *Făcăoaru I.* din cl. VIII: Poezia filosofică a lui Eminescu (Pr. v. No. 19). **Comunicări și recenzii.** — D-l prof. *I. M. Rașcu*: Al. Vlahuță (Pr. v. 3); Al. Xenopol (Pr. v. 11); H. G. Lecca (Pr. v. 13); D. Teleor (Pr. v. 16); Dobrogeanu-Gherea (Pr. v. 18); N. Em. Teohari (Pr. v. 18); Insemnătatea cunoașterii literaturii contemporane (Pr. v. 20). Elevii: *Popoiu Dr.* din cl. VII: Paternitatea operelor lui Molière (Pr. v. 10). *Hallunga Al.* din cl. VII: „Colas Breugnon” de R. Rolland (Pr. v. 17). *Papadat D.* din cl. VI: „Balade vesele și triste” de G. Topîrceanu (Pr. v. 20). **Dări de seamă.** — Elevii: *Hallunga Al.* din cl. VII: „Miriță” de Dulliu Zamfirescu (Pr. v. 2). *Gheorghiu Sava* din cl. VII: „Biblioteca Basarabiei” (Pr. v. 4). *Littmann I.* din cl. VI: „Barbu Delavrancea” de Ov. Densușlanu (Pr. v. 11). *Lepădatu Gh.* din cl. VII: Prefața cărții „Anthologie de la littérature roumaine” de N. Iorga și S. Gorceix (Pr. v. 12). *Stavarache M.*

1) Vezi rezumatele lor și ale celorlalte comunicări, dări de seamă, etc. în capitoul II: **Dare de seamă asupra ședințelor Societății.**

din cl. VII: Călătoria lui Kogălniceanu în Spania (Pr. v. 14). *Gurdu C.* din cl. VII: „Prometeu” de V. Eftimiu (Pr. v. 16). *Klang Iul.* din cl. VII: „Șcriitorii basarabeni” de P. V. Hanuș. (Pr. v. 20) **Lecturi.** — D-l prof. *I. M. Rașcu*: din C. Hogaș (Pr. v. 10), Vlahuță, El. Văcărescu (Pr. v. 11), Al. Cazanban, Eminescu în trad. franceză (Pr. v. 12), H. G. Lecca (Pr. v. 13), Gh. Sion (Pr. v. 14), D. Teleor (Pr. v. 16), R. Ortiz, G. Topîrceanu (Pr. v. 20). Elevii: *Hallunga A.* cl. VII: Dulliu Zamfirescu (Pr. v. 2). *Schwartz Ar.* cl. VIII și *Popoiu Dr.* cl. VII: Vlahuță (Pr. v. 3). *Dodun J.* și *Wartan L.* din cl. VIII: A. Chénier, D. Bolintineanu (Pr. v. 3). *Bratosin V.* cl. VII: Alecsandri (Pr. v. 4). *Constantinescu E.* și *Brăileanu Șt.* cl. VIII: G. Panu, I. Petrovici (Pr. v. 5). *Predoiu I.* cl. VIII: Heliade Rădulescu (Pr. v. 15), din literatura sanscrită (Pr. v. 16). **Recitări.** — Elevii: *Miclescu Em.* (Pr. v. 2), *Cotigă Tr.* (Pr. v. 22) și *Savin Arn.* (Pr. v. 23) din cl. I A; *Steriade M.* cl. V (Pr. v. 22); *Constantinescu C.* cl. VI (Pr. v. 5, 13, 17, 19). **Informații literare** au citit elevii: *Steriade M.* (Pr. v. 11, 12) și *Nestor Iac.* (Pr. v. 14) din cl. V. **Observații asupra disertațiilor dezvoltate** au făcut următorii elevi: din cl. V *Landmann M.* (Pr. v. 17, 19), *Ștefănescu Gh.* (Pr. v. 19); din cl. VI: *Constantinescu C.* (Pr. v. 17), *Papadat D.* (Pr. v. 18), *Rădulescu V.* (Pr. v. 18); din cl. VII: *Baronescu Clementina* (Pr. v. 18), *Nestor C.* (Pr. v. 6, 7), *Lepădatu Gh.* (Pr. v. 7), *Klang Iul.* (Pr. v. 7), *Constantinescu Em.* (Pr. v. 17), *Ghită Andrei* (Pr. v. 17), *Hallunga Al.* (Pr. v. 7, 17, 18), *Popoiu Dr.* (Pr. v. 18); din cl. VIII: *Baron Roza* (Pr. v. 18), *Dodun J.* (Pr. v. 6), *Mazilu M.* (Pr. v. 17), *Făcăoaru I.* (Pr. v. 7, 21).

CONCURSURILE SOCIETĂȚII. — În luna mai s'a organizat un concurs literar, pe clase, pentru membrii Societății. 1) Termenul pentru prezentarea lucrărilor a fost între 20 și 25 iunie. — Alți concurs, anunțat tot atunci, a fost pentru cea mai interesantă colecție personală de **poezii populare.** Termenul pentru acesta este 1 octombrie 1920. Pentru cel dintâi concurs, comitetul școlar al Liceului a oferit suma de 500 de lei, din care 400 au fost împărțiți în ziua de 26 iunie candidaților premiați. Pentru cel de al doilea concurs nu s'a fixat încă premiul; s'ar putea afecta pentru aceasta, cu aprobarea comitetului școlar, suma de o sută de lei, rămasă din banii oferii pentru premii.

ANUARUL SOCIETĂȚII, imprimat în 500 de exemplare, a costat suma de lei 284²). S'a plătit din această sumă 1104 lei, rezultați din cotizațiile lunare ale membrilor³); 90 lei, din plata anticipat achitată de unii membri ai Societății, pentru 15 exemplare din anuar; 100 lei oferii de D-l prof. T. Iordănescu; 100 lei oferii de D-l prof. M. I. Bantaș, 150 lei oferii de D-l prof. I. M. Rașcu. Total: 1554-lei. Restul pînă la 227¹ lei, va fi acoperit din vânzarea anuarului, din suma ce va prîsosi după desfacerea broșurii „Cum să cetim” de I. M. Rașcu și, eventual, din alte donații sau beneficii de producții.

1) Subiectele temelor și rezultatul concursului a se vedea în Cap. II. **Dare de seamă asupra ședințelor.** (Pr. verb. No. 18 și 23).

2) Pentru care se găsește în dosarul cheiturilor Soc. Factura No. 7.

3) Aceasta în urma hotărîrii comitetului Societății, în ziua de 25 iunie a. c.

SOCIETATEA
BILANT

Incasări		Chelt.		Rest	
Lei	B.	Lei	B.	Lei	B.
1184	—				
90	—				
100	—				
100	—				
150	—				
1624	—	69	75	1554	25

Incasări

Cotizațiile membrilor
Plata p. exemplarele reținute din Anuar
Donație p. Anuar din partea D-lui prof. T. Iordănescu
« « « « « M. I. Bantaș
« « « « « I. M. Rașcu

Cheltueli

1. Un caet (chitanța Nr. 1)
2. Un registru chitanșier (Factura Nr. 2)
3. Cinci mapé (Factura Nr. 3)
4. Una ștampilă (Nr. 4)
5. Una tușură (Nr. 5)
6. Una sută cartoane p. cărți de membru (F. Nr. 6)
7. Zece coli de hirtie (Fact. Nr. 6)

BIBLIOTECA
BILANT

	Incasări		Chelt.		Rest	
	Lei	B.	Lei	B.	Lei	B.
Taxa lunară din partea membrilor	303	—				
Cheltueli						
1. Jumătate kgr. hirtie p. fișe (Fact. Nr. 1)					4	—
2. Una sută șase zeci coli etichete (F. Nr. 2)					40	—
3. Un lacăt (F. Nr. 3)					14	—
4. Una pereche verigi (F. Nr. 3)					3	—
5. Un exemplar în ciuda submarinelor de R. Ortiz (F. Nr. 4)					5	—
6. Un ex. Studii critice de H. Sanielevici (F. Nr. 4)					12	—
7. Un ex. Prometeu de V. Eftimiu (F. Nr. 5)					6	—
8. Un ex. Gligore Ureache de G. Pascu (F. Nr. 5)					4	—
9. Gratificație întendentului Liceului, pentru serviciile aduse bibliotecii în anul întreg (chit. Nr. 6)					50	—
10. Un exemplar Cercetări critice și filosofice de H. Sanielevici (F. Nr. 7)					15	—
11. Un ex. Literatură romină modernă I, de Ov. Densusiașu (F. Nr. 8)					12	—
12. Un ex. Nils Holgerson de Selma Lagerlöf (F. Nr. 8)					8	—
13. Un ex. Sritorii basarabeni de P. V. Haneș (F. Nr. 8)					15	—
14. Un ex. Elemente de psihologie de I. Găvănescul (F. Nr. 8)					15	—
15. Un ex. Psihologie de H. Ebbinghaus (F. Nr. 8)					12	—
16. Un ex. Note și impresii de G. Ibrăileanu					12	—
17. Un ex. Cyrano de Bergerac, trad. de M. Codreanu (F. Nr. 9)					15	—
18. Un ex. Povești moldovenesti de R. Rosetti (F. Nr. 9)					12	—
19. Un ex. Histoire de la littérature fr. de R. Dumit (F. Nr. 9)					28	—
20. Un ex. V. Alécsandri de N. Zaharia (F. Nr. 9)					8	—
	290	—			13	—

EXECUTAT LA
DIRECȚIA JUDEȚEANĂ
BACĂU
A ARHIVELOR NAȚIONALE

II

Dare de seamă asupra ședințelor Societății*)

No. 1

Proces verbal din 9 noembrie 1919

D-l prof. I. M. Rașcu, președintele Societății, rostește următoarele: Deschidem astăzi cea dintâi ședință din anul școlar 1919—1920, a Societății noastre literare. Această Societate care numără douăzeci de ani de existență, a fost întemeiată prin rivna și dragostea de școală ale unor profesori muncitori care s'au gândit să întzească—și în felul acesta—cunoștințele elevilor lor, dându-le îndemn pentru lucrări folositoare. Societatea ar intra acum, așa dar, în al treilea deceniu al vieții sale. Nu e vremea discursurilor lungi, a vorbelor sunătoare și a privirilor retrospective. Ne interesează deocamdată mai puțin trecutul și mult mai mult viitorul pe care și noi va trebui să-l clădim. E dureros să ne mai reamintim vremurile din urmă, vremuri pe care toți le cunoaștem, unii din noi, din nefericire, prea bine. Un poet mare al nostru spune că «atunci când soarele apune el și răsare undeva». Soarele a apus pentru multe din lumile pe care le-am trăit până azi; a apus și pentru mari și puternice împărății, pentru noroade hrăpăroșe și nevolnice, dar a răsărit de curind pentru noi toți, pentru țara, pentru poporul nostru și pentru sufletele noastre insetate de lumină. Către acest răsărit să privim încrezători și să lăsăm uitării acea parte din trecut care a mornit în întuneric. Să stringem rindurile celor doritori de mai bine și să căutăm școlari—să folosim cât mai mult din această stringere de rinduri, profesori—să vă folosim cât mai mult. Și să ne reamintim în astfel de prilejuri vorbele lui Kogălniceanu: «la vremuri nouă, oameni noi». Să fim oamenii noi pe care timpul de azi îi cere; să fim oamenii noi pășind dîrz pe calea muncii și a cinstei; să fim oameni noi în ceea ce privește sufletul pe care-l vrem plin de entuziasm, ca și cutele drapelului noastre biruitoare. Insuflețiți de aceste gânduri, unii profesori ai voștri s'au hotărât să vă dea tot sprijinul pentru a vă completa cunoștințele căpătate

*) În acest capitol publicăm procesele verbale (cea mai mare parte redactate de secretarii Societății și revăzute de președinte) ale ședințelor săptămânale. Pentru a nu repeta la începutul fiecărui proces verbal unele formule asemănătoare, arătăm aici că toate ședințele din acest an școlar au fost prezidate de președintele societății, D-l profesor de Limba română I. M. Rașcu. La toate aceste ședințe, afară de două, a asistat și D-l profesor de Limba franceză M. I. Bantaș. D-l T. Iordănescu, profesor de Limba latină a luat parte de două ori la ședințele societății, D-l Iul. Ștefănescu, profesor de Limba latină, odată, și odată D-l Pomp. Pirvescu, profesor de Limba română dela Iași. La începutul fiecărei ședințe secretarul citea procesul verbal al ședinței anterioare.

în orele de clasă și au alcătuit, în lipsa celui vechi, un alt statut care va rămînea să flințeze în noua fază de activitate a societății noastre.

D-l președinte citește statutele Societății, regulamentul ședințelor săptămânale*) și anunță mai multe disertații de ale D-ilor profesori, după care mai adaugă următoarele cuvinte: Înainte de a încheia și de a proceda la alegerea comitetului, țin să fac o serloasă recomandare: acei ce nu se simt capabili de o muncă solidă și stăruitoare, acei care vor căuta simple distracții la ședințele noastre și toți acei care cred că vor găsi aici o academie de scriitori cu pretenție, să nu se adreseze Societății noastre. Avem însă loc larg pentru cei care au înțeles că scopul unui adevărat elev este de a pleca de aici, după patru ani de muncă în cursul superior, cu un capital de cunoștințe care să-i îngăduie a spune, ca și Gheorghe Lazăr, că se simte, pe pragul universității, «la orice meșteșug filosoficesc dostoic». Și cred că se vor găsi școlari de aceștia, cită vreme am avut plăcerea să constat că îndemnul de a se reîncepe ședințele Societății a venit din partea elevilor de cl. VIII-a. Ca încheiere voi cetti următoarele rinduri de indemn la munca nobilă și avîntată, rînduri desprinse din «Povățuitorul» lui Lazăr: «Firea omului este așa ca el în totdeauna să se îndeletnicească cu ceva. Cel lenes nu s'au născut să vieze și să trăiască, el să putzească și să piară încă vîieșind; de se naște sărac el gîndește să se sfîrșească cerșitor: nu e de nici un folos nici patriei, nici neamului său, nici lui însuși și pentru unii ca aceștia s'au obișnuit oamenii cei bărbați a zice că mai bine să fie mort decit viu; că de ce treabă este așa vieață? Pentrucă soarele, luna și toate făpturile lui Dumnezeu oare către ce ne învață cu neîncetatele umblări și mișcările sale, de nu către îndeletnicirea noastră cea de pururea».

Propun ca rindurile marelui dascăl să fie luate ca deviză a societății noastre pentru ca «în acest semn să învingem».

Se procedează după acela la alcătuirea comitetului de conducere a Societății pentru anul școlar în curs. Au fost aleși ca membri în comitet, elevii: Jules Dodun des Perrières din cl. VIII, Hanagic Iacob din cl. VIII, Hallunga Alex. din cl. VII, Wartan Luca din cl. VIII, bibliotecar, (înlocuit, din cauză de boală, prin Nestor Const. din cl. VII), Mironescu I. din cl. VIII, casier (înlocuit prin Teodosiu Traian din cl. VII), iar Popoiu Dragomir și Constantinescu Emil din cl. VII, secretari.

Durata ședinței: Un ceas și jumătate.

No. 2

15 noembrie 1919

Elevul Miclescu Emanoil din clasa I A recitează poeziile: „Sus inima“ de Gh. Coșbuc și „Marșul Călărășilor“ de V. Alecsandri.

Elevul Hallunga Alex. din cl. VII face o dare de seamă asupra poemului eroic „Miriță“, din volumul de poezii „Pe Marea neagră“, al D-lui

*) Pentru care v. cap. I: Situația generală, pg. 4 și urm.

Duiliu Zamfirescu și cetește capitolul intitulat „Lupta” din acest poem. D-l profesor I. M. Rașcu desvoltă disertația D-sale, **Cum să cetim.***) La început se vorbește despre felurile îndelânicilor omenești. Oprindu-se la munca intelectuală, vorbitorul arată, cu numeroase exemple, plăcerea și folosul pe care și le produce studiul. Folosul pentru educația sufletească este enorm, dar este și un folos mai apropiat, pentru formarea stilului, pentru obișnuința de a scrie, pentru siguranța ce trebuie să o avem când e vorba de ortografie. Se dau apoi îndrumări în ceea ce privește modul cum trebuie să cetim. Cum să ne alegem autorii pe care-i studiem; cind să studiem pe cutare sau cutare autor; prin ce mijloace să reținem adevărurile din cărțile cetite; către ce fel de cărți să ne îndreptăm atențiunea, etc. Se expun apoi metodele de urmat pentru a ne înmulți cunoștințele, cu ajutorul lecturilor. Se arată în ce constă „metoda fișelor” recomandată între alții de Albalat și apoi se arată pe larg în ce ar consta o nouă metodă, care ar cere ordonarea întregului bagaj de cunoștințe de care are nevoie un tînăr, în citeva caete sau mape de carton. La sfîrșit se vorbește despre însemnătatea rezumatelor, a sublinierilor și a însemnărilor pe marginea cărților, recomandîndu-se cetirea „activă” ca fiind cea mai folositoare.

Durata ședinței: două ceasuri și cinci minute.

No. 3

22 noevmre 1919

D-l Președinte al societății, deschizînd ședința, vestește moartea poetului *Alexandru Vlahuță*. Atrage atenția celor prezenți asupra faptului că autorul dispărut a fost un conducător sufletesc al generației de după Eminescu și un sprijin moral al acestei generații, pe care în largă măsură a vindecat-o de criza sufletească prin care trecuse. Vlahuță a fost un preot al binelui și al adevărului, al scrisului curat, avînd un adevărat cult pentru „cuvîntul” pe care-l minuiă și îl cizelă cu măiestrie. Din opera marelui dispărut se desprinde o atmosferă morală de o imaculată puritate. Rămînînd ca opera literară a lui Vlahuță să formeze, eventual, obiectul unor preocupări speciale într-o ședință viitoare, sub impresia dureroasă a morții poetului cel mai venerat de azi, toți cei prezenți îi salută memoria, ridicîndu-se în picioare.

Ca ilustrare a vorbelor rostite, elevul *Schwartz Aron* din cl. VIII, cetește „Unde ne sînt visătorii”, iar elevul *Popoiu Dragomir* din cl. VII, cetește „Cuvîntul”, amîndouă poezii de Al. Vlahuță.

D-l profesor M. I. Bantaș desvoltă apoi disertația D-sale despre **Vieața și opera poetică ale lui André Chénier**, cu prilejul împlinirii a o sută de ani dela publicarea poeziilor lui. Vorbitorul arată mai întîi

*) O reproducem aici într'un scurt rezumat; întreagă această disertație va apărea în curînd în broșură, din prisosul vinzării căreia se vor acoperi cheltuielile necesitate de tipărirea acestui anuar. V. și cap. I: *Situația generală*: „Anuarul”.

că este o datorie a ne aminti în comun nu numai cele mai înalte și mai frumoase manifestări naționale, ci și pe acele ale altor neamuri, al căror reprezentanți au contribuit cu ce au avut ei mai bun, cu operele lor, la cultura de care ne bucurăm noi astăzi, pretutindeni. Istorisește apoi *vieața* poetului, petrecută în studii asupra lumii și culturii grecești și latine, continuate cu dragoste și înțelegere nu numai în școală și cărți, ci și pe locurile unde Grecii și Romanii au trăit, în urmele civilizației lor ce mai dăinuiau la sfîrșitul secolului al XVIII-a. Amintește prilejurile ce Chénier a avut de a-și desăvîrși cunoștința lumii vechi frecventînd saloanele literare și științifice de pe atunci și prietenii de care îl legau nu numai colegialitatea încă de pe băncile liceului, ci și admirația pentru antichitate. Stăruie asupra ultimelor lui zile în închisoare, unde și-a scris însufleșite satire politice, cunoscute sub numele de „lambes” — și asupra tragicului sfîrșit al poetului pe eșafodul Teroarei.

Vorbitorul scoate la iveală ceea ce e mai de valoare în opera poetică a lui André Chénier, compusă din: poezii antice, epice ca ale lui Homer și lirice ca acele ale lui Horațiu ori Ovidiu; altele moderne, cum se scriau în secolul al XVIII-a; altele oficiale, singurele publicate cît a trăit și, în sfîrșit, poeme mari didactice, în care intenționa să clădească din științele timpului, o „De rerum natura” ca a lui Lucrețius Carus. Anume, în ceea ce privește *fondul*, aceste *valori estetice și etice* sînt: a) *reînvierea Greciei pitorești* (nu și a celei mistice, religioase și filosofice); *reînvierea Greciei iubitoare de vieață și de frumusețile naturii*; b) *dragostea de natură și de vieață largă și intensă* care gîlge pînă și în versurile lui în care s'ar părea că sentimentul morții alcătuește cuprinsul (cum e de pildă „La jeune captive”); iar intrucît privește *forma*: a) *imaginile plastice*, pline de vieață reală și b) *armonia versului* prin care el cel dintîi, înaintea romanticilor, dă strălucire nouă poeziei franceze.

Vorbitorul relevă apoi *valoarea istorică* a operei poetice a lui Chénier, arătînd influența pe care a exercitat-o asupra lui Musset, între romanticii francezi, care prin criticul lor Sainte-Beuve l-au revendicat ca precursor; asupra parnasienilor Sully Prudhomme și Leconte de Lisle, care erau însufleșiți cași Chénier de admirația antichității, a naturii și de grija perfecțiunii formei și, în sfîrșit, influența ce a avut poezia lui Chénier, alături cu cea a lui Millevoye, cel mai admirat de oamenii Revoluției, (care se înduioșau adesea în cruzimea lor, ca războinicii în genere), asupra poetului Bolintineanu. Pentru a-și încheia cuvîntarea, D-l prof. Bantaș îndeamnă auditorul să întrețină vie amintirea lui Chénier, căutînd să-l cunoască mai de aproape operă, pentru a se pătrunde de frumusețea vieții cele însoțite ce palpită într'însa.

Pentru a se înlesni înțelegerea operei lui Chénier, elevul *Dodun Jules* din cl. VIII cetește poezia „La jeune captive” iar elevul *Wartan Luca* din aceeași clasă cetește „O fată tînără pe patul morții” a lui D. Bolintineanu, în compunerea căreia poetul fusese inspirat și de opera lui Chénier.

Durata ședinței: două ceasuri și douăzeci și cinci de minute.

EXECUTAT LA
DIRECȚIA JUDEȚEANĂ
BACĂU
A ARHIVELOR NAȚIONALE

No. 4

7 decembrie 1919

Elveul *Gheorghiu Sava* din cl. VII face o dare de seamă asupra «Bibliotecii Basarabiei», apărută pînă la această dată în șapte numere.

D-l profesor *I. M. Rașcu* dezvoltă apoi disertația D-sale despre *Vieța și personalitatea lui N. Bălcescu*, cu prilejul centenarului nașterii acestui scriitor. Comemorările, spune D-sa, sînt controluri îngenoase ale valorii scriitorilor dispăruți. Pentru aceștia e sigur că există o «judecată viitoare», cea a posterității care cîntărește, cercetează și hotărăște. Asemeni cometelor rătăcitoase, flința morților iluștri apare la anumite intervale, din ce în ce mai mărită, ca privită sub o lentilă, din ce în ce mai clară, ca acele «poze» colorate pe care copiii le scoț pe pagini de caete sau de cărți. Aceste ființe, întocmai ca actorii care înaintează spre rampă să rostească vre-un monolog, vin să ne povestească viața lor, de cele mai multe ori sbuciumată, și să ne spună ce au făcut «cît în lume au stat». Vorbitorul istorisește pe larg trăirea născutului Bălcescu: studiile acestuia, participarea în societăți politice, viața de militar, închinsoarea pe care a suferit-o din cauza iubirii lui de libertate, debutul lui în literatură, călătoria în străinătate, întoarcerea în țară, rolul lui în revoluția de la 1848, exilul la care a fost condamnat, petrecerea la Paris, Londra, Ville d'Avray, Hyères și Palermo și apoi moartea (1852). S'au ilustrat clipele acestei necăjite existențe, cefindu-se pagini din scrisorile sale către I. Ghica, iar elevul *Bratosin Vasile* din cl. VII a citit poezia lui V. Alecsandri: «Bălcescu murind».

Vorbitorul, după ce trece în revistă cele mai însemnate scrieri ale celui comemorat, se ocupă cu personalitatea autorului «Istoriei Românilor sub Mihai-Vodă Viteazul», sintetizînd totodată cu acest prilej, principalele păreri ale istoricilor literari romîni asupra scriitorului. Pe lângă un factor politic important, în evenimentele la care a luat parte, Bălcescu a fost istoricul care a vrut să ilustreze prin scrierile sale, multe din convingerile politice la care ajunsese. Opera sa este una din puținele care prezintă o mai completă unitate de idei. Bălcescu a fost un revoluționar plin de avînt și de sinceritate; un revoluționar naționalist cu toate acestea, care doria întregirea pămînturilor românești și bună stare a poporului, într-o țară liberă. Ca suflet, el e străin de orice ambiție personală. În scrisorile sale nu vorbește decît de planuri politice și de soarta patriei nenorocite. Ca concepție generală, el crede într-o justiție divină și are adesea viziuni de adevărat profet în ceea ce privește viitorul țării. El vorbește, într-o scrisoare, de «domnia dreptății și frăției» și adăugă: «aceste cuvinte vor domni lumea... atunci toți Romîni vor fi una, liberi și frați... Vai! nu voi avea noroc a vedea această zi...» Țările romîne au fost păstrate pentru o mare mistune. Ele s'au jertfit în trecut, dar

jertfa lor n'a fost nefolositoare binelui general al omenirii. Tipul reprezentativ al credințelor sale naționale îl găsește în Mihai Viteazul a cărui figură o alege ca s'o evocă pentru că imaginea înflăcărată de romantic găsea în viața sbuciumată a născutului voevod, elemente prețioase pentru țesătura lucrării sale; pentru că epoca în care a trăit acest domnitor a fost o epocă iluștră prin puterea armelor (și credința statornică a lui Bălcescu, ca și a altor contemporani de ai săi, era că numai prin puterea armată nația noastră va putea ajunge la gloria din trecut); pentru că vremea în care Mihai a trăit a fost o vreme de vitejii și de libertate care contrastînd vădit cu epoca de ingenunchere și de despotism, ar exercita, prin evocarea ei, o și mai puternică influență asupra prezentului pe care l-ar hotărî poate la fapte eroice; și în sfîrșit, pentru că unitatea națională la care Bălcescu țintea, atunci fusese înăpăstiată. — Opera de căpetenie a scriitorului nu e nici curat științifică, nici cu totul literară, cum s'a susținut de obicei. Cel care o creează nu e străin de metode moderne de cercetare, totuși talentul său literar, puterea sa de închipuire îi dau prilejul să alăture unor pagini de serioasă documentare, altele colorate și pitorești: de ex. acele pagini în care se vorbește despre ceasurile din urmă ale lui Andrei Bathori, ca să nu mai pomenim descrierea Ardealului, cunoscută de toată lumea, și cite altele. În această originală monografie (căci nu se găsește nici în literaturile străine, multe asemenea lucrări în care, să se imbine atît de măiestru două proceduri literare, două nuanțe de stil, două specii de a compune), întîlnim aproape toate feurile de compoziție: descrierea, narațiunea, discursul, etc. Bălcescu e considerat ca întemeietorul prozei oratorice la noi. Se vorbește apoi de sentimentul iubirii de țară, care la dînsul a fost mai accentuat ca la oricare dintre contemporanii lui și la urmă se scoate în evidență interesul de actualitate al operei și al figurii acestei personalități. Bălcescu apare, în anul comemorării sale, ca niciodată mai tînăr. Nu toți scriitorii vin însă astfel, la asemenea prilejuri: sînt unii care după moarte îmbătrînesc mai mult ca în viață și atunci cînd se ivesc, la aceste intervale cercetătoare, abia înaintează spre noi, palți și ca sprijiniți în cirje. Sînt scriitorii uitați ori «demodați», sînt acei al căror glas nu mai poate trezi ecouri. Îi privești și nu-i mai recunoști, oricît i-ai compara cu portretele lor răspîndite, în care atitudinea li-e triumfătoare. Te uști compătimitor la ei și-ți vine să le repeți vorba poetului: «ce făcăm frumos erai!». Bălcescu nu e din aceștia. El ni se înfățișează azi mai tînăr ca în anul morții sale și astfel va rămînea pentru noi. Dacă n'a murit la vreme, putem spune despre el că s'a născut la timp, tocmai o sută de ani înainte de a se înfăptui Romînia întregită care fără îndoială e și opera sa. Vorbele «nu voi avea noroc a vedea această zi» se adevăresc deci numai în parte. La centenarul nașterii sale, Bălcescu vede această zi, căci cu toții îl vedem *via*, strălucind de entuziasmul cu care a pregătît-o.

Durata ședinței: două ceasuri și douăzeci și cinci de minute.

EXECUTAT LA
DIRECȚIA JUDEȚEANĂ
BACĂU
A ARHIVELOR NAȚIONALE

No. 5

14 decembrie 1919

Elevul **Mazilu Mihail** din cl. VIII dezvoltă disertația sa despre **Titu Maiorescu în mișcarea intelectual-artistică română**. Se amintește faptul că în viața popoarelor apare din vreme în vreme cîte o personalitate înfruntătoare asupra felului cum se urmează dezvoltarea aceluiași popor. Se afirmă în primul loc dreptul unei națiuni de a se mîndri cu producțiile talentelor pe care ea le-a produs. Se discută pe scurt întrucît astfel de talente pot împrumuta din elementele producerii intelectuale ale altei națiuni, și în ce mod, pentru a nu altera totuși individualitatea lor. Se arată apoi necesitatea studierii biografiei, cînd e vorba de analiza operei unui om însemnat. Se amintește faptul că neamul românesc și-a arătat, prin literatură ce a scos la lumină, puțința de a fi un element de civilizație, vorbindu-se de rolul ce a avut generația veacului XIX-a, cu privire la dezvoltarea noastră literară și culturală. Cu aceste pregătiri se trece în biografia lui T. Maiorescu: studiile pregătitoare și superioare; influențele culturale exercitate; locurile unde și-a completat cunoștințele; întoarcerea în țară; activitatea de profesor, de director; alegerea lui ca membru al Academiei române; întemeierea societății «Junimea»; activitatea politică: deputat, ministru; activitatea profesorală dela 1884—1909.

Se vorbește apoi de rolul pe care l-a avut Maiorescu în combaterea curentului latinist al cărui reprezentanți fiind să latinizeze complet limba, căzuse în primejdioase exagerări, arătîndu-se cu acest prilej că viața și cultura unei națiuni sînt strîns legate de moravurile acelei națiuni și că nu se poate introduce în mod deplin formele unui alt popor, fără să se falsifice viața culturală a celei dintîi. Maiorescu nu s'a mulțumit numai să atace încercările latinistilor ci să și îndrumeze pe o cale mai sănătoasă cultura românească. Se studiază, în legătură cu cele de mai sus, rolul acestui scriitor în ceea ce privește curățirea și unificarea limbii române, vorbindu-se de principiile lui fonetice, de menținerea cuvintelor străine trebuincioase limbii noastre, de inutilitatea și pericolul barbarismelor, de fixarea ortografiei, etc. Trezindu-se la activitatea literară propriu zisă a lui Maiorescu, vorbitorul se oprește asupra criticilor literare ale acestuia, analizîndu-le, în trăsături generale, conținutul. Se vorbește de condiția ideală a poeziei care trebuie să fie numai exprimarea sentimentelor, ideale filozofice și științifice pînă în ea ca elemente accesorii. Insușirea unui bun critic este obiectivitatea. Maiorescu arată că după cum în artă trebuie să căutăm frumosul, tot astfel în istorie trebuie să căutăm adevărul. etc. Se caracterizează apoi activitatea profesională și oratorică a scriitorului studiat, cetîndu-se rînduri dintr'un articol de I. Rădulescu-Pogoneanu și din altul al lui Delavrancea. Ca încheiere, se recomandă membrilor Societății să citească criticele lui Maiorescu.

Discuția lucrării se va face în ședința viitoare.

Elevul **Constantinescu Em.** din cl. VII citește, din «Amintirile dela Junimea» ale lui Gh. Panu, fragmentul în care e vorba despre personalitatea lui T. Maiorescu.

Elevul **Constantinescu Const.** din cl. VI citește poezia sa: «Eroi». Darata ședinței: un ceas și douăzeci și cinci de minute.

No. 6

21 decembrie 1919

Elevul **Brăileanu Șt.** din cl. VII citește un fragment despre T. Maiorescu ca profesor și orator, de I. Petrovici.

Discuția asupra disertației din ședința trecută fiind deschisă, se dă cuvîntul elevului **Mazilu M.** din cl. VIII, pentru a face autocritica, după ce D-l președinte stabilește, pentru astfel de prilejuri, planul și ordinea discuției. Autorul lucrării își recunoaște oarecare lipsuri pe care caută să le motiveze. Elevul **Dodun Jules** din cl. VIII face observații asupra dicțiunii vorbitorului, arată că s'a insistat prea mult asupra biografiei pe cînd, din contra, trebuia mai multă atenție de dat ideilor cuprinse în operele analizate; cere lămuriri asupra citorva expresii din disertația colegului său: crede nepotrivită calificarea pe care vorbitorul a făcut-o despre Maiorescu, spunînd că ar fi fost «cel mai capabil bărbat al nostru» și termină arătînd că nu s'a specificat ce gen de critică literară a ilustrat scriitorul studiat. Elevul **Nestor C.** din cl. VII găsește că vocabularul întrebuintat de elevul Mazilu a fost presărat cu neologisme și crede că pe viitor ar trebui să se ferească de un mare număr dintre ele. Formula cea mai lapidară a unei părți din activitatea lui T. Maiorescu fiind lupta contra formei fără fond, elevul N. găsește că vorbitorul n'a scos în evidență de ajuns influența pe care M. a exercitat-o asupra unor contemporani și într'o măsură mai mare asupra lui Eminescu și Caragiale. Pentru a-și sprijini afirmațiile sale, citează un fragment dintr'un articol al lui Eminescu, din ziarul «Timpul». Elevul **Mazilu M.** analizînd unele păreri exprimate, dă cîteva din lămuririle cerute, oprindu-se în special asupra învinuirii că a dezvoltat prea mult biografia, căutînd să motiveze acest lucru, arătînd importanța cunoașterii vieții unui scriitor, ceea ce contribuie la înțelegerea mai deplină a operei. D-l prof. **M. I. Bantaș** atrage atenția elevului Mazilu asupra unor expresii din disertația rostită, expresii a căror accepțiune n'a reeșit clar, arătînd că trebuie să medităm bine asupra sensului cuvintelor înainte de a le întrebuinta. D-sa menționează apoi faptul că vorbitorul n'a relevat personalitatea lui Maiorescu ca logician și nici concepția lui filozofică, autorul «Criticilor» fiind un adept al lui Schopenhauer. D-l **Președinte** rezumă cele spuse pînă atunci, constatînd și D-sa cît de monotona a lucrării care ar fi cîștigat poate, rostită liber. Sfătuiește pe elevii ce vor vorbi în viitor la Societate, să citeze numele autorilor consultați. Planul disertației n'a fost clar și unitar: unele chestii au fost atinse în treacăt, s'au făcut digresii nefolo-

EXECUTAT LA
DIRECȚIA JUDEȚEANĂ
BACĂU
A ARHIVELOR NAȚIONALE

sitoare, vorbindu-se de ex. la început despre însemnătatea oamenilor mari, de necesitatea biografiilor în studiul unei opere, etc. Apoi la urmă, când se vorbea despre ideile autorului ce ne preocupă, s'a revenit asupra unor chestiuni biografice. Biografia a fost, hotărât, prea pe larg dezvoltată în dauna principiilor ce se desprind din opera studiată, asupra căroră s'a insistat mai puțin. Intre aceste idei și amănuntele, povestite pe larg, din viața criticului, nu era, de cele mai de multe ori, nici o legătură. Trebuie să facem o severă selecție a materialului adunat, înainte de a-l dezvolta. Citațiile au fost iarăși prea numeroase; trebuie să recurgem la ele numai când sint indispensabile, numai când aruncă o lumină nouă asupra gândirilor ce voim să exprimăm. În ceea ce privește cuprinsul propriu zis, studiul, caracterizarea personalității lui M., lăsându-se la o parte unele chestiuni interesante dar nu absolut necesare (nu se poate pune tot ce știm într'o lucrare), s'ar fi putut insista în deosebi asupra bunului simț și a gustului, nu infailibil de altfel, al lui M. analizându-se atent spiritul lui critic care se ridică în contra oricărei exagerări; s'ar fi putut vorbi de lupta contra forme fără fond, de atitudinea lui față de literatura populară, de contribuția scrierilor lui în formarea stilului literar, despre teoriile lui literare (artă pentru artă), despre originalitatea unor concepții și directive ale lui (lupta în contra latinistilor, entuziasmul pentru literatura populară nu cumva nu sint lucruri cu totul nouă în această epocă? O scurtă comparație cu ideile unui Russo sau Kogălniceanu ar fi fost de asemeni instructivă). Folositor ar fi fost să se arate și deosebirile dintre cea dintâi perioadă de activitate critică a lui M. și cea din urmă. Cum se pot explica aceste deosebiri? etc. D-l președinte încheie, spunând că dacă a insistat mai mult asupra lipsurilor, este pentru că ele să fie împlinite pe viitor, acesta fiind scopul educativ al ședințelor literare. Mulțumește apoi elevului Mazlin pentru munca depusă și pentru tragerea de inimă cu care s'a oferit să inaugureze seria disertațiilor școlărești în Societate.

Durata ședinței: un ceas și cincizeci de minute.

No. 7

1 februar 1920

Elevul **Stavarache Manole** din cl. VII dezvoltă disertația sa despre **Viața și activitatea lui Gh. Lazăr**. Ne arată mai întâi starea culturală a țării romine din vremea lui Lazăr, vorbește apoi despre copilăria și studiile «părintelui școlii rominești». Trece la activitatea lui L. ca profesor și predicator în Ardeal, unde își face mulți dușmani din cauza ideilor sale liberale și naționaliste; vine în Țara românească. Vorbitorul arată că școlile grecești din Muntenia erau aproape singurele izvoare de cultură și studiază în urmă activitatea lui L. desfășurată la București, în școala dela Sf. Sava, unde cursurile lui pregătesc sufletele tinerilor care îi vor pune în practică ideile, cu prilejul revoluției

DIRECȚIA JUDEȚEANĂ
BACĂU
A ARHIVELOR NAȚIONALE

dela 1821. Inchizindu-se școala, Lazăr pleacă în Ardeal unde moare în satul natal, Avrig, la 1823.

Se arată apoi importanța ideilor naționale și morale și a sentimentelor exprimate în «Povățuitorul tinerimei către dreapta cetire» și în prefața acestei lucrări: iubirea de țară, mărită din cauza înfățișării societății din principate la începutul secolului XIX, școlile rominești, însemnătatea limbii romine în predarea oricărei materii de învățămînt, tinerii ce erau trimiși în străinătate, dragostea pentru poporul român și încrederea ce L. avea în însușirile nației noastre, etc. La sfîrșit se aduce un elogiu memoriei acestui bărbat, și se exprimă îndemnul ca viața curată și plină de sacrificii a lui L. să ne fie pildă tuturor.

Elevul **Nestor C.** din cl. VII, arată — în critica ce se face lucrării — că tonul cu care vorbitorul și-a cetit lucrarea a fost prea cadentat și monoton, că expunerea a fost în unele locuri prolixă, lipsind autorului puterea de sintetizare, ceea ce a întunecat intrucitva planul disertației, insistînd la urmă asupra trecerii brusce dela introducerea entuziastă, la cuprinsul arid al lucrării. Elevul **Făcătoaru I.** din cl. VIII dezvoltă mai întâi unele observații de-ală camaradului său, Nestor, arătînd apoi cu exemple că vorbitorul susține unele idei fără să le dovedească. Elevul **Lepădatu Gh.** din cl. VII scoate în evidență, pe lângă prolixitatea expunerii, și citeva greșeli de formă, făcute de autorul lucrării rostite. Elevul **Hallunga A.** din cl. VII discută titlul de care vorbitorul s'a servit pentru a se adresa ascultătorilor și e de părere că ar fi fost mai bine dacă disertația s'ar fi terminat cu un rezumat al ideilor lui Lazăr, decît cu acel elogiu bombastic. Elevul **Klang Iul.** din cl. VII crede că vorbitorul și-ar fi putut alege mai nimerit citațiile fiind de părerea colegului său Hallunga în ceea ce privește rezumatul ideilor din «Păvățuitor», cu care vorbitorul trebuia să-și ispăvească expunerea. Elevul **Stavarache M.** își recunoaște unele greșeli, crede însă că n'a făcut acea trecere bruscă dela o parte la alta a lucrării, de care vorbește colegul său Nestor. Găsește că a făcut bine aducînd acel elogiu marelui dascăl, căci în privința sufletului lui plin de curăție și a puterii de jertfă, Lazăr strălucește printre toți scriitorii noștri.

D-l prof. **M. I. Bantaș** relevă pronunțarea greșită de numiri rominești. Arată apoi că dacă vorbitorul întrebuințează imagini care colorează stilul, ele trebuie să fie astfel alese, încît să concorde cu restul imaginilor și să albă puterea de a deștepta în noi, sentimente în legătură cu dînsule. D-l **Președinte**, rezumînd părerile expuse, crede că pe viitor disertațiile ar trebui să fie rostite liber, vorbitorul însă putîndu-se ajuta de note trebuincioase. În caz cînd lucrările sint cetite pe de-a întregul, nu putem fi de loc indulgenți cu neglijențele de formă care totdeauna, de altfel, fac o neplăcută impresie. D-sa mai arată că nu e bine să se insiste, atunci cînd se fac observații în legătură cu lucrările, de mai multe ori asupra aceluiași defecte, timpul fiind prețios și toți dorînd să afle cît mai multe lucruri nouă; de asemenea nici cel criticat să nu răspundă, dacă se poate, tuturor observațiilor de amănunt, ceea ce ar încărea inutil discuția, ci să arate în general scopul pe care l-a urmărit și, eventual, lipsa de justetă a unor învinuiri principale care îi s'au adus,

Se recomandă apoi elevilor, în legătură cu constatarea ce se face asupra felului, uneori prea fidel, în care autorul a utilizat textele consultate, o cercetare mai personală a lor. D-l președinte se oprește după aceasta asupra unor defecte pe care n'ar dori să le vadă generalizându-se. Să ne ferim, spune D-sa, de exclamațiuni admirative care n'au darul de a preciza nimic, de anunțări fastuoase ale diferitelor părți din plan (aceste părți trebuind să se înlanțue în mod firesc și totuși să poată oricind fi separate și sezisate cu ușurință) și mai cu seamă să evităm imaginile prea banalizate de o deasă și condamnable întrebuintare; să înlăturăm calificativele care ar tînde să exprime admirații cu nuanțe de extaz; entuziasmul față de un scriitor sau o operă este îndreptățit, însă — fără ca acest entuziasm să pară uscat și înădușit — e bine să-l traducem prin vorbe măsurate și mature. Apostrofele, frazele bombastice pot lipsi (procederea de a ne adresa direct autorului al cărui elogiu vrem să-l pronunțăm, ca și cum l-am rosti discursul funebru, e deplasată) și e potrivit ca tiradele patriotice să fie lăsate la o parte sau să le introducem cit mai rar în astfel de cuvîntări. Patriotismul e un sentiment prea nobil și prea serios pentru a fi uzat mai în orice clipă, cu sau fără prilej, în aproape toate frazele noastre. Termină, găsind lucrării cetite oarecare calități în ceea ce privește planul și mulțumește vorbitorului pentru munca și intențiile lui frumoase.

Durata ședinței: două ceasuri și douăzeci de minute.

EXECUTAT LA
DIRECȚIA JUDEȚEANĂ
BACĂU
A ARHIVELOR NAȚIONALE No. 8

8 februar 1920

D-l prof. M. I. Bantaș își dezvoltă disertația despre *Vieața și opera lui Sainte-Beuve*, cu prilejul semicentenarului morții criticului francez. Vorbitorul istorisește vieața de școlar a lui Sainte-Beuve, petrecută în orașul său de naștere, în Boulogne-sur-mer și apoi la Paris unde, după studii clasice strălucite, pe care de altfel le-a continuat cu dragoste toată vieața — pentru a întreține și rafina unul din elementele cele mai de seamă ale personalității sale: *înălțarea deasupra vieții* — rămase să studieze medicina. Arată apoi că dacă Sainte-Beuve nu și-a isprăvit studiile medicale, cărora le-a preferat literatura, a păstrat din ele *metoda științifică* pe care a aplicat-o apoi în cercetările sale de critică și istorie literară și culturală. La acest al doilea element al personalității lui se adaugă — spune D-sa — un al treilea: *poezia* pe care o simțea înfiripindu-se în suflet. Prilejul pentru desvoltarea simțirii și talentului poetic, i-l dădu marele V. Hugo cu care se împrietenii în 1826. Roadele comuniității de gândiri și simțiri dintre Hugo și Sainte-Beuve, fură: 1) *Tableau de la poésie française au seizième siècle* (1828) prin care Sainte-Beuve, pentru a arăta că romantismul este în tradiția franceză, prezintă, greșit de altfel, pe Ronsard și poeții clasici din sec. XVI al Pleiadei, drept în-

înțaiii romanticiiilor; 2) critici elogioase, care arătau publicului valoarea poeziei romantice, precum lămuriau în această privință și pe romanticii înșiși și 3) patru opere literare: a) *Vies, poésies, pensées de Joseph Delorme* (1829), culegere de poezii în care, pe lângă sentimentul bolnăvicios al tuberculoșilor și al pierzaniei temperamentelor maladive, zugrăvește realist vieața modestă din mahalatele Parisului; b) *Les Consolations* (1830), în care și exprimă înseninarea ce i-o dăduse evlavia religioasă pe cînd studia activitatea glorioasă în secolul al XVII a Jansenistilor din mănăstirea Port-Royal — și intimitatea căminului lui V. Hugo; c) romanul *Volupté* (1834) în care zugrăvește sbuciumul unei vieți de patimă, căreia eroul îi pune capăt făcîndu-se misionar, după cum Ste-Beuve făcu adîncîndu-se în studii; d) culegerea de poezii *Pensées d'Août* (1837) în care și ia un adio melancolic dela lirismul ce nu va mai apărea decît în unele pagini ale sale, de critică. Se despărțise de Hugo și de romantici, cărora le păstră toată vieața oarecare invidie de a fi reușit în poezie și roman, în care el ayu puțin succes. Intre 1837 și 1840 se alcătuește mai temeinic personalitatea lui, în urma studiilor și apoi a lecțiilor pe care le-a făcut la Lausanne despre Port-Royal. Rezultatele cercetărilor sale le publică între 1840 și 1860 în 7 volume intitulate *Histoire de Port-Royal*. Fiind numit custode al bibliotecii publice «Mazarin», scapă și de nevoi, părăsește odăile modeste în care locuia sub numele de Delorme. Prietenia cu cea mai bună societate pariziană îi dădu, pe lângă sprijinul la alegerea lui în Academia franceză, unde fu primit de Hugo, dar în același timp prilejul de a cunoaște orientarea spiritelor în politică, religie — și libertatea de a asista de aproape la istoria Franței, sub a doua republică și apoi sub al doilea imperiu. În vremea revoluției deja 1848 a făcut lecții la Liège și le-a publicat sub titlul: *Chateaubriand et son groupe littéraire*. La reintorcere a fost criticul cultural oficios cînd la «Moniteur», cînd la «Constitutionnel» și a susținut guvernul lui Napoleon III, care părea că realizează un program de ordine scump lui Ste-Beuve, om în vîrstă acum și iubitor de liniștea ce i-ar fi favorizat studiile. A fost numit profesor de latină la Collège de France în 1855 și pentrucă adversarii politici îl împiedecară să și fie cursul, demisionă pentru a profesa apoi timp de patru ani, literatura la Școala normală superioară. Abia patru ani înainte de moarte, își cîștigă libertatea deplină, ca senator. În această calitate a sprijinit libertatea cugetării, a presei, dreptatea socială și demnitatea științei și a literaturii, în contra înjustimii de cugetare și simțire. Acești patru ani înainte de 1869 sînt și anii săi de popularitate: nu numai Renan, Flaubert, Taine, Berthelot și nu numai prinți sînt prietenii și comesenii lui, dar tinerimea universitară și publicul cel mare îl aclamă și-l prețuesc. Și la înmormîntarea lui, cu miile au venit toți cei ce timp de patruzeci de ani l-au urmărit în crîncele lui de luni, pe care le scotea în volume: *Portraits contemporains, Caieries du lundi, Premiers lundis, Nouveaux lundis*, ce ridică opera lui la înrîmarea celei a lui Voltaire: 60 — 70 de volume. Dacă *romancierul* Ste-Beuve n'aducea nimic nou, *poetul* impunea romanticiiilor și poeților ce urmau acestora, în ceea ce privește *forma*: rima bogată, încălcarea versului și dislocarea cezurii, — cultul formei, pe care-l adoptară Parnasiienii;

iar în ce privește *fondul*: poezia realistă, cultivată mai tirziu de François Coppée și cea bolnăvicioasă pe care au reprezentat-o după el Baudelaire și așa ziiși „decadenți”. Experiența de poet și romancier folosi însă *criticului* Ste-Beuve care mai întâi *polemist* militant, în prima perioadă a vieții, dar apoi într-adevăr *critic*, explică și judecă operele și oamenii, cu competența omului de meserie, ce cunoaște tehnica și felul cum se crează operele literare. Ridicându-se contra *criticii dogmatice*, în el se concentrează calitățile înaintașilor săi în critică: dela Chateaubriand și Mme de Staël, ia tendința de a face *critică psihologică*, de a explica opera prin personalitatea ce a creat-o; dela Villemain, tendința de a așeza opera și personalitatea în mediul social și istoric ce le-au condiționat: *metoda istorică*. În aceste direcții de cercetare, îndreaptă însă și folosește *metoda științifică* a anatomiei, fiziologiei și patologiei, și-și consacră pe de-a ntregul viața, inteligența și eforturile, năzuind și reușind să se ridice la așa înălțime în împlinirea cu sfințenie și pricepere a profesiei lui de critic, în cît Brunetière, unul din criticii mari și universali ai veacului trecut, ce a plămădit și critica și istoria literară actuală, să poată spune despre el, la centenarul nașterii lui (1904): Nimic nu întrecea «dezinteresarea curiozității sale, belșugul informațiilor, pătrunderea minții, tăria judecării și înălțimea impersonalității sale.» pentru că «nu punea nimic mai presus de gloria profesiei sale.» Pentru cultura noastră el este nu numai un model de *dragoste statornică și pasionată pentru profesiunea sa*, ceea ce l-a făcut reprezentativ pentru critică, — ci și o pildă de *închegare eroică a personalității omenești*: el a știut să-și potolească furtuna patimilor și și-a alcătuit armonios, după căderi nevrednice și crize sfâșietoare, un suflet împăcat cu sine însuși și cu lumea, *creator de valori culturale naționale și universale*.

Durata ședinței: un ceas și cincizeci de minute.

No. 9

15 februar 1920

DI. prof. Iulian Ștefănescu își dezvoltă disertația intitulată *Pentru ce învățăm latinește în liceu*. După ce D-sa arată că această chestiune a fost pusă nu numai de elevi, poate chiar din momentul când încep să învețe limba latină, dar și de oameni învățați, care au ajuns la convingerea că studiul limbii latine este absolut trebuincios — caută și ne arată argumentele pe care s'ar baza o astfel de trebuință. D-sa ne spune că e constatat astăzi că influență precumpănitoare are limba latină — deși nu se mai vorbește azi — asupra aplicațiilor practice ale celorlalte cunoștințe. Studiul limbii latine împreună cu alte studii ne dă posibilitatea de a exercita bine o carieră. Pentru noi Români cunoașterea acestei limbi a fost foarte trebuincioasă, căci fără ea n'am fi putut dovedi origina latină a limbii noastre; învățând limba latină și cunoscându-ne mai bine origina noastră strămoșească, ne cultivăm sentimentul de naționalitate. Pătrunzând în tainele acestei limbi și ale literaturii

ei, aflăm și metoda de judecată a Latinilor, iar noi căutând să analizăm acest fel de judecată, ne cultivăm inteligența, căci literatura latină se bazează pe bunul simț și este baza tuturor literaturilor moderne, iar limba este model de ordine și de disciplină în dispoziția ideilor. Limba latină este indispensabilă în Medicină și Științele naturale; nomenclatura plantelor și a animalelor este latină; de asemeni în știința dreptului, deoarece toate legislațiunile au la bază principiile dreptului roman. Dacă n'am studia limba latină n'am cunoaște sensul a foarte multe cuvinte și expresii latinești, înfălțite zilnic în paginile cărților și auzite în vorbire, apoi am pronunța greșit un însemnat număr de cuvinte de origine latină. Terminind, D-sa îndeamnă pe școlari, acum cînd cunosc mai bine însemnăta-tea limbii latine, să o studieze cu rivnă.

D-l Președinte aduce mulțumiri D-lui prof. Ștefănescu din partea membrilor Societății, pentru concursul dat.

Durata ședinței: Un ceas.

No. 10

22 februar 1920

Secretarul Societății cetește o adresă a Societății literare a elevilor din liceul „P. Rareș”, dela P. Neamț prin care comitetul sus numitei Societăți comunică planul ei de activitate, cerînd informațiuni asupra felului cum funcționează Societatea noastră. Se vor da aceste informațiuni printr'o adresă ce se va cere în ședința viitoare.

Elevul Popoiu Dragomir din cl. VII dezvoltă o comunicare asupra *Paternității operei lui Molière*. În această comunicare e vorba de o corespondență între doi publiciști francezi ai timpului nostru, D-l Pierre Paul și D-l Fagus, asupra paternității operei lui Molière, foarte mult discutată în ultimul timp. D-l Pierre Paul arată amicului său D-l Fagus, că toate argumentele aduse de scriitorul Pierre Louys, prin care acesta vrea să susție că multe din capodoperele lui Molière sint datorite în realitate lui Corneille, sint neîntemeiate sau numai ipotetice. Autorul articolelor analizate aduce probe serioase, în urma cărora paternitatea pieselor lui Molière nu mai poate fi îndoieabilă.

Felul cum a fost redactată și compusă această comunicare nefăcînd să reiasă clar adevăratul înțeles al discuției, D-l președinte rezumă chestiunea, imputînd vorbitorului ușurința cu care a lucrat.

Pentru începerea lecturilor din literatura română, D-l prof. I. M. Rașcu cetește cîteva fragmente din nuvela lui C. Hogaș: „Părintele Ghermănuță”, după ce a caracterizat mai întai personalitatea literară a prozatorului moldovean.

Durata ședinței: Un ceas și patruzeci și cinci de minute.

No. 11

29 februar 1920

D-l Președinte face cunoscut membrilor Societății încetarea din viață a istoricului A. D. Xenopol, expunând pe scurt viața și activitatea marelui bărbat român dispărut, în special ca profesor și îndrumător. Asistența salută prin ridicare în picioare memoria autorului «Istoriei Românilor».

Secretarul citește răspunsul la adresa Societății de lectură a elevilor liceului «P. Rareș» din Piatra-Neamț.

Conform hotărârii luate într-o ședință trecută a Societății noastre, se citește, de către elevul *Steriade Mihail* din cl. V-a, mai multe informații literare de actualitate, ca de ex: moartea poetului german Richard Dehmel, apariția la New-York a revistei românești «Stărua română», sub conducerea D-lui Leon Feraru, și altele.

Elevul *Litmann Iacob* din cl. VI-a face o dare de seamă despre discursul de recepție în Academia română, al D-lui Ovid Densusianu, asupra lui Delavrancea.

D-l prof. I. M. Rașcu citește cea din urmă scriere a lui Al. Vlahuță, intitulată «O fărîmă de răspuns», care cuprinde mai multe sfaturi date de autor unui sătean luptător în războiul actual, revoltat de unele lucruri dela noi. Tot D-sa citește poema «Ardealul meu» de Elena Văcărescu, poetă cunoscută și apreciată mai mult în Franța, deoarece scrie mai cu seamă în limba franceză.

Durata ședinței: un ceas și cinci minute.

EXECUTAT LA
DIRECȚIA JUDEȚEANĂ
BACĂU
No. 12
A ARHIVELOR NAȚIONALE
7 mart 1920

Elevul *Steriade M.* din cl. V-a citește câteva informații literare de actualitate, ca de ex: re deschiderea teatrului parizian «Le vieux Colombier», apariția unui roman al poetului indian Rabindranath Tagore, și altele.

Elevul *Lepădatu Gh.* din cl. VII-a citește traducerea prefeței unei lucrări a D-lor N. Iorga și Septime Gorceix: «Anthologie de la littérature roumaine». În această prefață autorii fac un rezumat al evoluției întregii literaturi române. Ideile principale expuse în această prefață sînt, foarte pe scurt, următoarele: Literatura română începe cu produceri populare; poezia populară românească e foarte veche, în special cea epică a înflorit, se crede, mai ales sub influența poeziei populare sîrbești, care prin intermediul Normanzilor și al Italianilor, trebură pusă în legătură cu «cîntecele de gest» franceze. Dimensiunile acestei poezii românești sînt

mult mai reduse decît ale modelelor. Vechea proză literară română e reprezentată prin traduceri de cărți religioase, traduceri de «cărți populare», ca Alexandria de ex. și cronici. Ea datează de prin veacul al XVI-a. Literatura română modernă ce începe în veacul al XIX se deosebește de cea veche prin două note caracteristice: a) inspirația din popor și b) inspirația patriotică națională, aceasta din urmă datorită «școalei latiniste». După ce se caracterizează pe scurt mai toți scriitorii români, stăruindu-se asupra celor mai însemnați, ca de exemplu Eminescu, Alecsandri, cum și aproape toate curentele literare ivite în literatura română din sec. XIX-a și începutul secolului XX-a, autorii conchid că viitorul literar al României e hărăzit contopirii vechilor tradiții cu sentimentele nouă sociale, eșite la iveală după războiul din urmă.

D-l prof. I. M. Rașcu citește din «Antologia» despre care s'a vorbit, câteva din poeziile lui Eminescu, în traducere franceză. Tot D-sa citește două nuvele de Al. Cazaban: «Fortăreața lui Țugutea» și «Coada bouului», după ce mai întâi a caracterizat pe autor ca un fin spirit observator și satiric.

Durata ședinței: un ceas și un sfert.

No. 13

14 mart 1920

D-l Președinte face cunoscut membrilor Societății moartea scriitorului român *Haralamb G. Lecca* și vorbește pe scurt despre activitatea variată a acestuia, ca poet, ca prozator, ca autor dramatic și ca traducător. Pentru a-i evidenția mai bine valoarea operei poetice, D-sa citește câteva din poeziile celui dispărut.

Elevul *Constantinescu C.* din cl. VI citește poezia sa: «Gornîștii».

D-l prof. T. Iordănescu își dezvoltă disertația intitulată *Ani de sbucium la sfîrșitul republicii romane*. D-sa ne arată mai întâi starea de decadență în care se găsea republica pe atunci, socotind printre cauzele care au adus această decădere: victoriile cîștigate de Sula în orient, războaiele interne, lăcomia și ambițiunea de a ocupa slujbele de căpetenie în stat și mai ales consulatul, cauze susținute a fi adevărate și de Salustius. Se arată că Romanii se îngrădise contra acestei ambițiuni, luînd hotărîrea ca nimeni să nu mai fie ales consul, pînă să nu fi trecut prin toate funcțiunile inferioare acesteia. O altă cauză de decădere a republicii a fost influența orientului prin bogățiile și luxul introduse la Roma, părere susținută de istoricul Tit-Livius. Se face o descriere a stării sociale din acea vreme, arătîndu-se cum abuzurile de sub Sula aduseseră nesiguranță în stat. Se vorbește apoi despre corupția în alegeri, despre rivalitatea dintre candidați și mai ales dintre Cicero și Catilina care candidau în acelaș timp la consulat, schițîndu-se portretele celor doi bărbați, pentru a se scoate la iveală calitățile și defectele fiecăruia, cu scopul de a se explica mai bine această corupțiune în alegeri. Prezentîndu-se și Catilina la consulat, împreună cu Cicero și Antonius, cel dintîi nu reu-

sește, de aceea săvârșește fapte demne de condamnat, dar scapă nepedepsit. În timpul consulatului lui Cicero, Catilina continuă rivalitatea sa cu acesta, deoarece nu-și putea îndeplini planurile din cauza consulului și fiindcă nu putea uita nereușita sa în alegeri. Catilina face opoziție împreună cu Cesar, lui Cicero, când acesta aduce în cunoștința senatului propunerea tribunilor Rullus și Labienus de a se împărți și restul din moșiile statului, proletarilor romani. Cicero reușește însă să deoace planurile lui Catilina și ale rivalilor ce-i avea, consulatul său putând fi socotit printre cele mai glorioase.

D-l *Președinte* după ce a mulțumit D-lui prof. Iordănescu pentru concursul dat Societății elevilor, propune ca această Societate să poarte pe viitor un nume, așa după cum pretutindeni se obișnuiește și se hotărăște ca ea să se numească de acum înainte: *Societatea literară „Gr. Alexandrescu” a elevilor de curs superior din liceul „Unirea”—Focșani*. D-l *Președinte* motivând alegerea acestui nume, arată că autorul «Fabulelor» a trăit, a iubit, a suferit la Focșani și deși nu se prea simțea la largul său nici în cadrul privilegiilor înconjurătoare care nu-l interesau (pentru el Milcovul curge la... apus, iar munții sînt la... răsărit), nici în Societatea focșăneană de atunci, totuși «dacă el nu ne-a vrut, noi să-l vrem.»—Propunerea e admisă de membri, prin ridicare de mîni.

Durata ședinței: un ceas și jumătate.

No. 14

21 mart 1920

Elevul *Nestor Iacob* din cl. V citește cîteva informații literare de actualitate, de ex.: discursul lui H. de Régner rostit la Bruxelles, în amintirea poetului Verhaeren, moartea romancierului francez Paul Adam și altele.

D-l prof. *I. M. Rașcu* citește cîteva fragmente din opera în proză a lui Gh. Sion, în legătură cu înfățișarea Focșaniilor de altădată, după ce a spus cîteva cuvinte despre scriitorul moldovean.

Elevul *Stavarache Manole* din cl. VII dezvoltă o comunicare a sa asupra călătoriei lui *M. Kogălniceanu în Spania*. Kogălniceanu pe lingă că era însemnat om politic, orator și ziarist, nu era nefamiliarizat cu literatura beletristică pe care o cultiva uneori. „Notele asupra Spaniei” sînt din 1846. Manuscrisul acestei scrieri, păstrat la Academie, a fost adus la cunoștința publicului mai întîi de D-l Iorga și apoi studiat și tipărit fragmentar în „Anuarul gimnaziului *T. Maiorescu* din Giurgiu”, acum cîteva luni, de D-l prof. *N. Cartoian*. Vorbitorul se servește de aceste pagini în comunicarea sa. După 1840, Kogălniceanu înădușit de atmosfera ru-sească dela curtea lui Mihai Sturza, pleacă la Paris de unde, după ședere de un an, niște evenimente — căsătorii în casa princiară, — îl hotărăsă să întreprindă o călătorie în Spania, țara „minunată și misterioasă”. Aici pătrunde în societatea cea mai înaltă a Madridului, datorită culturii

și sprijinului de care se bucura. Spiritul lui cercetător nu se opri însă numai asupra acestor aspecte, ci pătrunse mai departe, în vechea Spanie, în lumea monumentelor ei aducătoare aminte de un trecut glorios, pentru a se fixa în sfîrșit asupra înfățișării actuale a țării, asupra vieții și obiceiurilor Spaniolilor de atunci. Lucrarea nu e completă. Sînt note luate în grabă, cugetări disparate, tratări de teme variate. Se vorbește de ex. despre luptele seculare dintre Spanioli și Mauri, pentru a se descrie aiurea aspectul pitoresc al marilor orașe: Madrid, Toledo. Autorul reflectează asupra vieții decăzute de azi a acestui popor, descrie obiceiurile și credințele lui, constatînd cîteodată interesante asemănări cu cele românești. Rîndurile așa cum sînt scrise ne apar pline de viață și dovedesc unele înclinări poetice și de observație a naturii, la cel ce le-a scris.

Durata ședinței: cînzeci de minute.

No. 15

28 mart 1920

Elevul *Predoiu Ioan* din cl. VIII citește poezia lui Lamartine: „L'Isolément”, în traducerea romînească a lui Heliade Rădulescu.

D-l prof. *M. I. Bantaș* vorbește despre *Premières méditations poétiques* ale lui Lamartine, cu prilejul împlinirii, la 13 mart 1920, a o sută de ani dela publicarea acestui capodoperă. D-sa arată și explică *succesul* de simpatie al acestei poezii duioase, în care autorul, exprimîndu-și sentimentele proprii, dădea glas simțirilor contemporanilor; istorisește apoi *vieaja* frumosului senior dela țară (a cărui schiță, în mărime naturală, o arată), format sub întreita *influență: a familiei, a lecturii* operelor literare sentimentale, religioase și filosofice, și *a naturii* în mijlocul căreia Lamartine zăbovia zile întregi în copilărie și tinerețe; lămurește alcătuirea meditațiilor prin arătarea iubirii ideale și puternice a poetului, mai întai pentru o italiancă, Graziella, și apoi pentru Elvire, la moartea căreia nu se putea mîngia decît prin credința în D-zeu și farmecul naturii. Vorbitorul analizează conținutul *operei*, constînd din: a) *cîntece elegiace* în amintirea Graziellei, despre scurtimea bucuriilor dragostei și ale vieții; b) *meditații* în care-și exprimă iubirea mistică și idealistă pentru Elvire și c) *bucăți curat filosofice*, pătrunse de spiritualismul creștin. Scoate apoi la iveală felul original pentru vremea aceia, în care Lamartine tratează temele lirice fundamentale: *iubirea*, ca mijloc de înalțare spre dumnezeire, *natura*, ca o mîngietoare și *moartea* ca o mintuire blindă. Din studiul fondului, D-l prof. Bantaș desprinde caracterul liric prin excelență al Meditațiilor lui Lamartine. Acest poet avea darul minunat de a se înălța, de a se sustrage condițiilor realității din care nu reținea decît mijloacele de a pătrunde taina vieții. Pe lingă această putere de *idealizare* și o *spontaneitate* ce cucerește inimă, autorul poeziilor „Le lac”, „L'Isolément” și „L'immortalité” — cu-

EXECUTAT LA
DIRECȚIA JUDEȚEA
BACĂU
A ARHIVELOR NAȚIONALE

noscută nouă și din traduceri făcute de Heilade Rădulescu, cîtiva ani abia după apariția Meditațiilor, — avea însă și un al treilea dar, al armoniei versurilor, în care îmbrăca gîndurile și simțirile. Nobleța expresiei lor, corespunzătoare darului de a idealiza, și muzicalitatea versurilor — închee vorbitorul — au făcut din Lamartine, pentru vremea lui ca și pentru vremea noastră, intruparea poeziei pure, căci tînărul acela de 30 de ani a concentrat ca un diamant și a răsfrînt mai clare simțirile și gîndurile pe care le-au înfrîpat în suflete, viața și arta de pînă atunci.

Durata ședinței: un ceas și treizeci și cinci de minute.

No. 16

25 april 1920

EXECUTAT LA
DIRECȚIA JUDEȚEANĂ
BACĂU

SĂLILE NATIONALE

D-l Președinte, conform tradiției Societății noastre, de a se vesti ocazional dispariția scriitorilor romîni și streini, anunță membrilor prezenți moartea scriitorului *D. Teleor* care pe vremuri era considerat ca un nuvelist de talent, colaborînd la reviste însemnate și fiind citat și prin manualele de școală. După ce caracterizează pe scurt însușirile artistice ale celui mort, D-l Președinte cetește fragmentar nuvela „Din provincie” a acestui autor.

Evleul *Gurău Const.* din cl. VII face cunoscut rezumatul tragediei «Prometeu» de V. Eftimiu, tragedie ce a avut succes de reprezentare în vremea din urmă și despre care presa noastră s'a ocupat mai pe larg.

D-l prof. *T. Iordănescu* își dezvoltă disertația intitulată **O caracteristică a poeziei vechi indiene**. Iată rezumatul pe scurt al celor spuse de D-sa: Literatura veche indiană, care se mai numește și sanscrită, este foarte întinsă și îmbrățișează cele mai variate genuri literare. De aceea nici nu avem o istorie a literaturii sanscrite, ci numai încercări. Determinîndu-se caracterul literaturii sanscrite, se arată că punctul ei culminant constă în sacrificiul ce personajele celor mai însemnate opere fac în ceea ce privește persoana lor, pentru triumful dragostei. De aceea esența spiritului poeziei sanscrite este *caracterul feminin*, spre deosebire de literaturile germanice care au un caracter bărbătesc. Poezia sanscrită se distinge printr-o deosebită gingășie și printr-o întimitate plină de iubire. Vorbitorul analizează două tipuri de femei din «Mahabharata» și anume: Damayanli care nu-și părăsește bărbatul în nenorocire și nu are altă preocupare decît fericirea lui, și Çavitrî, care fiind fiică de regă, în de soț pe un tînăr sărac ce era destinat să moară peste un an, dar devotamentul ei îi scapă. D-l Iordănescu mai analizează două poeme ale lui Kalidasa și anume Meghaduta (noul mesager) și Rotusamhora (colecțiunea anotimpurilor). În cea dintîi, un exilat incredințeașă norului durerile și speranțele sale și-l roagă să le ducă soției sale care suferă așteptîndu-i. În a doua, poetul descrie cu multă simțire cele șase anotimpuri ale Indiei. Sentimentele fine ale lui Kalidasa pentru natură și bogatul talent de observație, fac ca natura evocată de el să fie plină de viață iar preocupările inimii să fie țesute și imbinat armonice în tabloul general.

Evleul *Predoiu I.* din cl. VIII cetește, în legătură cu cele spuse de D-l prof. Iordănescu, poema „Dazaratas”, din literatura sanscrită, în traducerea romînească a lui G. Coșbuc.

Durata ședinței: un ceas și patruzeci de minute.

No 17.

- 2 mai 1920

Evleul *Hallunga Al.* din cl. VII face o recenzie asupra lucrării lui Romain Rolland: „Colas Breugnon”. Infățișează mai întîi un rezumat din diferitele tablouri ale vieții lui Breugnon, urmînd a arăta felul cum eroul povestirii își înțelege rolul pe pămînt, concepția lui despre viață. Vesselia făcu să-i răsără în suflet speranța într'o lume mai bună și mai dreaptă. Lucrarea aceasta, față de pesimismul care copleșea majoritatea scrierilor secolului al XIX-a, sintetizează optimismul, probabila caracteristică — după D-l Santeleveci — a veacului al XX-a. În clipele pe care le trăim, închee vorbitorul, cartea lui Rolland e chemată să arunce în sufletele mulțimii sămînța de înfrățire a zilelor viitoare.

D-l Președinte amintește membrilor Societății că în 1919 s'au implinit după unii o sută de ani dela nașterea lui Alecsandri; după alții s'ar implini în 1921. Ca să împacă ambele păreri, Societatea noastră s'a hotărît să sărbătorească amintirea poctului în anul 1920 (cînd se implinesc și treizeci de ani dela moartea lui), consacrindu-i-se două ședințe, așa cum se va proceda și cu Eminescu, dala moartea căruia de asemenea s'au implinit, în 1919, trei decenii — Eminescu însă fiind veșnic comemorat dela moartea sa, disertațiile care din diferite motive nu s'au ținut anul trecut și se vor rosti în acest an, nu vor fi tardive.

Evleul *Coliu Nicolae* din cl. VIII vorbește despre **Satira vremii sale în teatrul lui Alecsandri**. La început arată starea societății în timpul lui Alecsandri, din punct de vedere social, moral și intelectual. După scrieri contemporane caută a scoate în evidență caracteristica moravurilor din această epocă. Constată apoi că în teatrul lui Alecsandri sînt satirizate: a) starea de semidoctism de pela jumătatea veacului al XIX-a, b) defectele streinilor, dar mai ales ale Evreilor și ale Grecilor, pe care autorul piesei «Lipitorile satelor» îi găsește vicleni și interesați, c) defectele femeilor burghize, al căror tip este «Cucoana Chirița», care nu puteau înțelege și asimila cultura occidentală, d) defectele diferiților reprezentanți ai claselor sociale dela noi, ale ciocolor în special, pe care-i găsește lași și lingușitori, e) prejudecățile părinților, f) dorința de a parveni a provincialilor, g) atitudinea bătrînilor față de tineri, etc. fiecare din aceste capite, sprijinindu-le pe bogate citații. În concluzie, evleul Coliu se ocupă de influența acestui teatru satiric asupra moravurilor semnalate și constată că ea nu prea a fost apreciabilă.

În critica ce se face lucrării, evleul *Constantinescu C.* din cl. VI-a arată că vorbitorul a insistat prea mult asupra mîodului cum societatea

de pe atunci a lăsat satira lui Alexandri. Elevul *Constantinescu Em.* din cl. VII impută vorbitorului tonal lipsit de variație cu care a cetit disertația; pune apoi la îndoielă afirmația că Al. a fost contra aceloră cu idei prea înalțate; în privința citațiilor, crede că era mai bine dacă le-ar fi explicat pe acele în jargon grecesc și dacă le-ar fi ales cu mai mult discernământ. Elevul *Mazilu M.* din cl. VIII-a se ridică în contra afirmațiilor colegului său care a susținut că Al. a făcut critică obiectivă, deoarece părerea poetului asupra Evreilor de ex. nu par a avea această însușire; se ridică de asemeni în contra constatării (de sigur un «lapsus»), cum că influența franceză ar fi avut urmări rele pentru literatura noastră, ceea ce nu poate fi exact. Orice influență are și urmări bune și urmări rele și nu e drept, să se vorbească tocmai de urmările rele ale unei influențe în general atât de binefăcătoare. Elevul *Landmann Mișu* din cl. V-a e de părere că vorbitorul a insistat prea mult asupra satirizării Evreilor și crede că unele citații ar fi trebuit să fie rezumate. Elevul *Oltza Andrei* din cl. VII-a arată că ar fi fost de dorit ca vorbitorul să facă o scurtă schițare din care să se vadă caracterul lui Al. față de al contemporanilor lui, pentru a explica și mai bine satira. Elevul *Hallunga Al.* din cl. VII-a arată că nu e just să se generalizeze că Al. a căutat să scoată în evidență în teatrul său numai părțile rele, satirizându-le, căci el a arătat și părțile bune, simpatice ale societății zugrăvite. Ca răspuns la observațiunile camarazilor săi, elevul *Collu N.* recunoaște unele părți slabe ale lucrării sale; crede însă că a trebuit să insiste asupra înfățișării societății din vremea lui Al. ca să arăte cum această societate a oferit prilejuri de satirizare scriitorului și cum s'a oglindit în opera sa. D-I prof. *M. I. Bantaș* impută vorbitorului lipsa de plan ordonat după un criteriu rațional. S'ar fi putut, spune D-sa în această privință, să rânduiească de pildă materia disertațiunii după formele comicului, în care Al. a imbrăcat satira lui socială. Felurile comicului sînt trei: de caracter, de situații și de cuvinte, și au fost stabilite de filosoful francez Bergson în al său «Essai sur le rire» apărut în 1900, lucrare de temelie pentru studierea comediei în genere. Această împărțire ar fi constituit cadrul în care ar fi intrat portrete, povestiri de întâmplări și citații. În privința formei, D-I prof. Bantaș relevă întrebuintarea nepotrivită a unor termeni ca «portret» și «tablou» de ex. al căror înțeles îl precizează cu exemple din disertație. În urmă D-I Președinte după ce rezumă cele spuse și lămurește unele chestiuni din discuția elevilor, își exprimă mulțumirea, fiind ora înaintată, că unele lucruri importante în legătură cu disertația rostită au fost semnalate parte de elevi, parte de colegul D-sale. În privința dicțiunii — care a lăsat de dorit — a vorbitorului, arată cum ar putea elevii înlătura pe viitor asemenea defecte care de cele mai de multe ori nu sînt decît rezultatul neatenției și a lipsei de efortare stăruitoare. Ilustrează cele spuse cu exemple din lumea școlărească: anumite cazuri de îndreptare neașteptată — chiar în cursul acestui an și la această Societate — în urma unei atențe educații a voinței. Discută apoi chestiunea citațelor în analizele literare școlărești. Citalul trebuie să fie un mijloc care să ilustreze o afirmație, care să dea viață unei constatări. Citațiile nu pot fi numeroase sau puțin numeroase; totul depinde de cadrul în

care sînt fixate, de proporția lucrării, de plan. Și pentru această lucrare s'a cam abuzat de ele. Altfel neajuns al disertației, scos în evidență mai ales de defectul arătat mai sus: dezvoltarea punctelor principale din plan a fost prea săracă, dînd de multe ori impresia unor note luate în grabă. Totuși bunăvoința și silința autorului n'au lipsit. Inchee discutînd chestiunea obiectivității lui Alexandri în redarea scenică a personajilor lui, recomandînd elevilor în lucrările lor, atitudine imparțială și înțelegătoare. Adevărul istoric, faptele, nu le putem schimba și nici nu le putem trece sub tăcere. Cînd voim să tratăm de ex. «Satira vremii sale în teatrul lui Alexandri» trebuie de sigur să vorbim, între altele, și de felul cum autorul a zugrăvit pe Greci și pe Evrei, ca și pe semidocti, pedanți, demagogi, etc. Să nu avem însă niciodată aerele, sau să lăsăm să se întrevadă din vorbele noastre, din felul cum alegem citatele, din anumite sublinieri a unor, că am putea avea cutare sau cutare atitudine în viață, cutare preferință, cutare concepții. Pentru studiul subiectului ales, aceasta nu ne interesează de loc. Ne interesează numai părerile autorului operei analizate, păreri pe care le vom fixa în cadrul vremii lor, le vom explica — dacă e nevoie — prin anumite împrejurări de atunci și le vom da, pe cît e cu putință, aceeași dezvoltare, atrăgînd deopotrivă atenția asupra tuturor.

Elevul *Constantinescu C.* din cl. VI cetește poezia sa intitulată: «Furtuna».

Durata ședinței a fost de o oră și patruzeci de minute.

DIRECȚIA JUDEȚEANĂ

BACĂU

No. 18

ARHIVELE NAȚIONALE

16 mai 1920

D-I Președinte vestește moartea lui *C. Dobrogeanu-Gherea*. A fost sociolog și critic literar. Criticul literar nu va mai fi cetit cu paslună cu care lucrările sale au fost urmărite acum vre-un sfert de secol. Gherea a considerat critica literară ca un mijloc pentru a-și atinge idealul social pe care-l urmărea. Se expune pe scurt viața celui dispărut, arătîndu-se în câteva cuvinte tendințele și conținutul operei lui critice care va rămînea ca un document interesant al vremii și — avînd în vedere tendințele urmărite cu astfel de scrieri — ca un monument literar didactic mai cu seamă. Intocmai ca un fabulist pentru care lumea animalelor și a plantelor e un pretext, scopul lui fiind de a scoate din această lume rosturi și înțelesuri anumite, Gherea a considerat de multe ori scrierile analizate ca un pretext pentru expunerea unor teorii neînrudite cu estetica literară al cărei procedeu am putea spune că autorul și l-a ales întâmplător, cultura și educația sa socialiste deschizîndu-i, firese, altă cale pe care a și pășit mai tîrziu. Pe calea aceasta a scrierilor sociologice autorul s'a găsit la largul său, producînd o operă de necontestată valoare: «Neobișnuit».

D-I Președinte mai vestește moartea profesorului și criticului literar *N. Em. Teohari*.

Elevul Mazilu M. din cl. VIII dezvoltă disertația sa despre **Pastelurile lui Alecsandri**. Vorbitorul începe prin a arăta că pastelurile lui Alecsandri au fost compuse la Mircești între 1860 — 1870, vreme pe care poetul a petrecut-o mai mult în mijlocul țărânilor și al naturii. Cauzele ce l-a determinat să se retragă la Mircești sînt puse pe seama oboselii cauzată de activitatea lui politică-culturală, precum și pe seama dragostei lui pentru natură. Pastelurile au fost publicate în cei dintâi ani de apariție a «Convorbirilor literare». Se arată stadiul în care se găsea literatura poetică descriptivă la apariția pastelurilor și se fixează astfel opera lui Alecsandri în cadrul vremii. Definindu-se pastelurile, se trece la analiza lor. În prima parte a tratării se întrebuițează citarea ca mijloc de reliefare a sentimentelor ce au însuflețit pe poet în contactul lui cu natura. S'au citat versurile alese din pastelurile mai reușite, urmărindu-se analiza din acest punct de vedere în ordinea anotimpurilor în care autorul descrie natura. Se trece apoi la caracterele fondului. Subiectul obișnuit al pastelurilor este natura privită sub toate aspectele în care se prezintă în timpul anului. Alt element care intră în cadrul pastelurilor este țărâניה care e zăgrăvită veselă, vioae și harnică. În general, din felul cum poetul descrie natura în înțelesul ei larg, reiese o notă de optimism. Descrierea lui Al. e obiectivă și picturală; simțul văzului predomină. Natura zăgrăvită de Al. nu e cea adorată arzător de romantici, ci e natura care dă omului numai un mijloc de incitare. Concepția teleologică a lui Al. așa cum reiese din «Pasteluri», aparține religiei creștine. Analizînd forma, vorbitorul scoate în relief calitățile ei: simetria versului, măsura lui, vioiciunea ritmului, armonia rimei, plasticitatea cuvintelor, deplina stăpînire a artificilor poetice pe care le minște poetul cu deosebită ușurință și eleganță, arată pe Al. ca un mare artist al stilului poetic. Liniștea, sănătatea, vigoarea, optimismul și admirabila armonie ce există între fondul și forma pastelurilor, conduc pe vorbitor în a defini pe Al. ca pe un poet clasic în ambele înțelesuri ale cuvîntului. După aceasta, elevul Mazilu se ocupă de nota nouă adusă prin această operă în literatura descriptivă romînească, făcînd o scurtă comparație între Al. și singurii poeți de mai tîrziu care pot sta în rîndul lui din acest punct de vedere: Coșbuc și Iosif. Spre deosebire de Al. care are simțul vizual reprezentat mai intens ca celelalte, acești doi poeți au — în opera lor — nota auditivă mai dezvoltată. Pastelurile lui Al. prin descrierea clasică, liniștită, rizătoare și senină a naturii, rămîn în genul lor o operă de o pronunțată valoare. Printr'un citat desprins dintr'un articol al D-lui Sanielevici, avînd același titlu ca și disertația, se arată influența acestor pasteluri în literatura noastră. Încheiînd, vorbitorul își exprimă încrederea că mult timp încă, pictura și versul lui Al. vor incînta pe cîțitor.

S'au ridicat următoarele obiecțiuni: Elevul *Papadat D.* din cl. VI-a găsește că citațiile au fost prea lungi iar tonul în care disertația a fost roștită, lipsit de variație. Elevul *Popoiu Dr.* din cl. VII spune că pe lîngă lungimea lor, pentru dezvoltarea subiectului acestei disertații, citațiile i s'au părut și multe la număr; totuși și așa s'a repetat citarea unor versuri: odată la analiza fondului și la expunerea cuprinsului, altădată la analiza formei. Ar mai fi trebuit, adaugă același elev, să se expue mai multe

părerii ale criticilor noștri mai însemnați asupra «Pastelurilor» lui Al. Elevul *Hallunga Al.* din cl. VII crede că ar fi trebuit clarificată noțiunea de «pastel», de unde am împrumutat noi acest cuvînt, cum l-a înțeles poetul studiat, etc. Impută vorbitorului că a căutat să stabilească influența ce au avut Alexandrescu și Bolintineanu asupra lui Al.; de asemenea că a anunțat fiecare parte a disertației, atunci cînd îi venia rîndul să fie dezvoltată. Discută apoi unii termeni pe care-i găsește nepotrivii. Elevul *Baronescu Cl.* din cl. VII relevă o contradicție din cursul disertației: s'a zis că «temperamentul lui Al. așa cum se oglindește în „Pasteluri”, n'a fost înrîrit de iarnă», iar în altă parte că «Al. se temea foarte mult de ger». Mai observă că la analiza formei nu s'a arătat anume care sînt «părțile ornante» ce intră în versurile citate, spre reliefarea lor. Elevul *Baron R.* din cl. VIII, în același ordine de idei, constată de asemenea că nu s'au arătat, în citații, care sînt «cuvintele plastice» ce dau farmec stilului în care sînt scrise «Pastelurile». Elevul *Rădulescu V.* din cl. VI-a crede că nu s'ar fi arătat dragostea pentru natură a lui Al. și că era bine să se scoată în evidență însemnătatea «Pastelurilor» față de celelalte scrieri ale lui Al. D-l *Președinte* lămurește îndată pe unii elevi care au făcut oarecari observații neîndreptățite. Dacă autorul a vorbit despre influența lui Alexandrescu și Bolintineanu asupra lui Al. aceasta a făcut-o în treacăt, și anume în introducerea lucrării, pentru a fixa cit mai bine opera lui Al. în cadrul vremii. Arată că unele calificative care au părut unii elev nepotrivite, sînt proprii dacă le analizăm cu atenție. Autorul a arătat suficient dragostea pentru natură a poetului iar înțelegerea Pastelurilor asupra celorlalte scrieri s'a arătat în încheiere. Trebuie să ne notăm exact lucrurile spuse de vorbitor, pentru a nu formula învinuirii nedrepte. Elevul *Mazilu M.* răspunzînd camarazilor săi, crede că dela întîia disertație a sa, roștită aici, e un progres în ceea ce privește tonul, dicțiunea. În privința citătelor, amintește părerea D-lui prof. Rașcu după care argumentarea documentată, într'o analiză literară, nu poate fi un defect. A crezut că atunci cînd e vorba de a face cit mai viu conținutul pastelurilor, documentarea se impune și a citat tot ce i s'a părut mai caracteristic. N'a rezumat versurile în loc să le citeze, căci i se pare că în acest caz ar fi compromis scopul disertației. A repetat pe alocuri unele citate cu scopul de a atrage și mai mult atenția asupra frumuseților conținute în anumite versuri. N'a expus părerile criticilor romîni asupra «Pastelurilor» deoarece punctul acesta nu cadra cu planul lucrării sale. O analiză mai largă a noțiunii de «pastel» ar fi însemnat o digresie. Contradicție în ceea ce privește influența iernii asupra temperamentului lui Al. din Pasteluri și groaza lui de ger, crede că nu există: temperamentul lui Al. din Pasteluri nu poate fi confundat cu sensibilitatea sa la frig. Cînd a analizat forma a ales versuri care cuprîneau un mare număr de epitefe ornante și de cuvinte plastice, așa că dacă ar fi atras atenția asupra fiecărui cuvînt, n'ar fi fost procedeeul cel mai nimerit. D-l prof. *M. I. Bantaș* își exprimă mulțumirea că vorbitorul s'a apărut cu măsură de învinuirile ce i s'au adus și că a lămurit în destul punctele discuției. Deaceia d-sa se mărginește la două observații privitoare la a) obiectul criticii și la b) metoda de lucru a elevului Mazilu, cu prilejul

disertației de care e vorba. Într-adevăr e o datorie a criticii să observe și apoi să scoată la iveală cu aceiași scrupulozitate, meritele ca și cursurile, și unele și altele tot atât de importante de cunoscut. Potrivit acestei îndatoriri, D-sa aduce laude elevului Mazilu care face cinste școlii, pentru felul cum a pregătit lucrarea, analizând singur opera despre care vorbea și slujindu-se de scrierile altora asupra aceluiași subiect, numai pentru îndrumare și informație. D-l *Președinte*, încheind seria observațiilor, ține să constate că elevul Mazilu știe să-și îndrepte defectele asupra cărora i se atrage atenția și totodată știe să se folosească de sfaturile date. Progresul față de întâia lucrare este vădit. A știut să-și însușiască metode practice de lucru, a redat personal anumite părți ale subiectului și pe alocuri, în miezul tratării, prin mici incursiuni în opera altor scriitori, a dat prilej ascultătorilor să-și controleze multe cunoștințe, actualizând lucruri care atunci apar în adevărata lor valoare, când nu rămân veșnic izolate, și aceasta fără să adauge digresii riscate la întregul unitar. D-sa isprăvește spunind că din seriile de teme pe care are prilej să le cetească săptăminal, aceasta l-a mulțumit din multe puncte de vedere și deaceia, pentru însușirile reale ale lucrării, felicită pe autorul ei.

Urmează comunicarea D-lui prof. M. I. Bantaș despre **Jean Moréas**, cu prilejul împlinirii a zece ani de la moartea poetului. D-sa arată însemnătatea apariției versurilor marelui dispărut, într-o vreme când criticii literari credeau că nu mai rămâne loc pentru poezie, alături de roman și teatru. Într-adevăr, spune vorbitorul, farmecul versurilor lui Moréas cași manifestele lui literare, precum și stăruința ce a pus ca șef de școli poetice, au câștigat un loc înalt pentru poezie: rostul ei este să desvâluie în viața de toate zilele, frumusețile ce ar rămânea nebagate în seamă altfel. Tot așa Moréas a făcut să se recunoască de toți, prin triumfurile dobândite de școala simbolistă al cărei șef și unul din întemeietori a fost, dreptul pentru un poet de a căuta formula de artă cea mai proprie pentru a-i exprima personalitatea — alături de datorita de a fi în la realizarea unei poezii care să nu încalce nici domeniul artelor plastice, nici acel al muzicii. Istorișește apoi *viața* tinărului Athenian, îndrăgostit de civilizația și cultura franceză și expune *activitatea* poetului în cei treizeci de ani petrecuți în Franța, a doua lui patrie, ce l-a adoptat ca poet, luptător cultural și cetățean. Vorbitorul arată apoi evoluția concepției literare a lui Moréas. După ce acesta a formulat *simbolismul* și l-a denumit astfel pe la 1885, scuturându-l de denumirea «decadentism» sub care-l copleșeau dușmanii, Moréas a întemeiat *școala romană*, ce ținea la imitarea vechii literaturi franceze din romanele cavaleresti și s'a întors în cele din urmă la *clasicismul* pe care mai toți poeții mari ai veacului al XIX-a și începutul celui actual, l-au cultivat după ce cîmpul a fost curățit de resturile înfloririi romantismului și ale parnasianismului. Urmărindu-l în această întreprindere, vorbitorul accentuează asupra fondului statornic al talentului lui Moréas ce adusese din țara lui un suflet în care elementele franceze au fost îmbinate într-o sinteză nouă. Pilda de armonie intrupată în Moréas, face din el *reprezentantul idealului antic* între poeții francezi. Pentru a ilustra cele spuse despre marele poet

și pentru a da puțința de a se înțelege și simți frumusețile operii lui, în care ideile, sentimentele și expresia lor sînt în armonie, D-l prof. Bantaș citește trei din poeziile publicate în volumul lui Moréas: «Stances».

Înainte de a se ridica ședința, D-l președinte anunță instituirea unui concurs de compoziții între membrii Societății. Subiectele sînt următoarele — Pentru cl. V-a: *Scene dela începutul anului școlar: cursurile, clasele, grupele care se formează, elevii vechi, elevii noi, etc.* Pentru cl. VI-a: *Din munți Moldovei unde călătorește ca să se mîngie de pierderea mamei sale, Alecsandri scrie prietenului său M. Kogălniceanu, arătîndu-i entuziasmul pentru literatura populară pe care acum o descoperă și făcîndu-i cunoscut intenția de a publica o culegere de cîntece populare. Îi citează cele mai caracteristice fragmente din aceste cîntece.* Pentru cl. VII: *„Ziua Morților”; însemnătatea comemorării ei pentru educația sufletească.* Pentru cl. VIII: *Prin ce se guvernează lumea mai mult, prin idei sau prin forță?* Lucrările vor fi înaintate direct președintelui sau secretarilor, pînă în ziua de 20 iunie a. c. iar în ultima ședință din acest an școlar se vor decerne premiile în valoare de 500 lei, oferiți de Comitetul școlar al Liceului «Unirea», sumă care s'ar putea împărți astfel: un premiu de 50 lei pentru cea mai reușită lucrare a unui elev de cl. V-a, 100 de lei pentru cl. VI-a, 150 lei pentru cl. VII-a și 200 de lei pentru cl. VIII. În aceeași ultimă ședință, elevii premiați își vor ceta lucrările lor din care cîteva se vor publica în Anuarul Societății noastre. Un alt concurs se anunță pentru cea mai interesantă colecție de poezii populare, adunate de un membru al Societății. Termenul este pînă la 1 octombrie, de la 15 octombrie rămînînd să se înceapă seria ședințelor pe anul școlar 1920—1921.

Durata ședinței: două ceasuri și un sfert.

EXECUTAT LA
DIRECȚIA JUDEȚEANĂ
BACĂU
A ARHIVELOR NAȚIONALE
No. 19
23 mai 1920

Elevul **Făcăoaru I.** din cl. VIII își dezvoltă disertația **Poezia filosofică a lui Eminescu.** Vorbitorul caracterizează pe Eminescu prin o sensibilitate bolnăvicioasă, prin bogăție de idei, prin adîncimea gîndirii, prin spiritul său analitic, însușiri care-i îngăduiesc poetului să pătrundă adînc în soarta demnă de milă a omenirii, exprimîndu-și pentru ea compătimire, în poeziile sale. Arată apoi că concepția filosofică a poetului nu e originală, ci poetul se inspiră din opera lui Schopenhauer și din metafizica indiană. În «Satira I» poetul își arată concepția sa despre lume și atitudinea sa față de convențiile sociale: ideea despre nașterea lumii o ia din cosmogonia indiană, iar cînd face tabloul despre sfîrșitul lumii se inspiră din astronomie. Neîmpăcîndu-se cu această știință, el crede că lumea se va cufunda din nou în neantul etern. Poetul scoate în evidență din cauza pesimismului său, nimicnicia omului față cu prea marea întințere a lumii în timp și spațiu. În «Glosa» Eminescu recomandă pasivi-

tatea în locul acțiunii, nepăsarea în locul interesului. El este determinist, nu vede un scop final în natură și crede că lumea e tot așa de fericită, acum ca și în trecut, ba în trecut poate mai mult, de și acum e mai civilizată. Vorbitorul arată apoi că poezia «Mortua est» este una din cele mai pesimiste creații ale poetului; în ea, alături de imagini frumoase sînt și idei șubrede, căci din cauza neputinței omului de a pătrunde realitatea lucrurilor, el preferă moartea. Disparația lumii în nemărginirea spațiului, ideea că viața nu e decît «un vis searbăd», îi înăbușă gândirea, ducindu-l la revolta eroică a lui Faust, dar rămîne tot la scepticismul unui Hamlet și la filosofia lui de resemnare. În «Impărat și proletar» constatăm năzuința proletarului către idealul «mai bine» căruia i se opun reflexiunile triste ale împăratului ce vede în omenire în vece aceleași dorințe, deosebite numai în aparență, și care ajunge la concepția că toate străduințele sînt zădărnice deoarece lucrurile rămîn tot așa cum sînt. Credincios concepției lui Schopenhauer, poetul se arată în poezia «Renaștere» ca ne mai avînd nici o dorință și renunțînd la tot ce aparține acestei lumi. Cît despre pesimismul lui Eminescu, spune că el a fost determinat de însăși condiția psico-fiziologică înăscută prin felul de viață al poetului, explicîndu-se astfel și înclinarea naturală către ideile filosofice ale lui Schopenhauer și admirația pentru misticismul indian. Concepția filosofică a lui Eminescu e împrumutată parte din sistemul filosofic religios budist, ca în «Satira I» despre nașterea lumii, parte din concepția metafizică a lui Schopenhauer. Ideile cugetătorului german și ale poetului român, sînt de multe ori aceleași. Așa de pildă amîndoi susțin că amorul este numai mijlocul întrebuițat de natură spre a-și ajunge scopul: «voința de a trăi a speței». Existența implică greșală, și pentru a scăpa de viața în care găsești mai multe dureri decît plăceri, trebuie să renunți la totul ce ține de această lume și să trăiești viața de ascet. Lumea e condusă de un Dumnezeu și nu-i cu putință ca el să fie indiferent la atîtea chinuri. Poetul s'a inspirat și din Kant și era convins de realitatea cunoștințelor noastre care numai în aparență este o cauză de descurajare, dar oricum el a rămas același pesimist îndărătnic. Ca încheiere, vorbitorul arată că din punctul de vedere obiectiv, concepțiile ca și atitudinea lui Eminescu în viață nu sînt îndreptățite. Orice om e responsabil de viața ce și-o creiază. Știința are o mare vină că a distrus multe iluzii, dar aceasta e viața. Observațiile D-lui N. Zaharia în legătură cu felul cum trebuie privită viața, cuprind un mare adevăr. Privind viața nu ca un scop dar ca un mijloc prin care să contribuim la îmbunătățirea stării sociale, vom avea totdeauna un motiv de luptă în care ne va ajuta o doză de resemnare și energie. Căci valoarea unei vieți nu stă în numărul anilor trăiți, ci în felul cum i-am întrebuițat în serviciul unui ideal.

Elevul Ștefănescu Gh. din cl. V e de părere că nu s'a insistat în introducerea asupra legăturii dintre pesimismul lui Eminescu și poezia lui filosofică. Planul e lipsit de proporție. Tonul cu care s'a cîștigat lucrarea trebuia păstrat tot timpul ca la început: deslușit și tare. Către sfîrșit abia se auziau cuvintele din fundul sălii. Elevul Landmann M. din cl. V spune că în introducerea vorbitorul ar fi trebuit să facă un scurt studiu biografic al poetului, arătînd intrucît au influențat intîmpierile vieții asu-

pra pesimismului caracteristic poetului. D-l Președinte arată în cîteva vorbe că despre legătura dintre pesimismul lui Eminescu și poezia sa filosofică s'a discutat în introducere, poate totuși nu de ajuns: nu e însă un punct care a lipsit din plan. Ar fi trebuit în adevăr să se facă la început, nu o biografie, dar o amintire concisă, sumară a acelor părți din viața poetului care ar fi contribuit la o înțelegere mai deplină a operei sale. E perfect justă observația asupra tonului întrebuițat în cetire. D-l prof. M. I. Bantaș face să se observe unilateralitatea elevului Făcăoaru, provenită din spiritul său analitic și subiectivismul judecăților ce formulează. Neputința de a imbina rezultatele analizei într-o sinteză personală, a determinat pe de o parte, lipsa de plan și pe de alta, abaterea dela obiectul disertației, care trata despre «poezia filosofică» și nu despre «filosofia» lui Eminescu. În al doilea rînd, lipsa de obiectivitate în criticile ce trebuiau să urmeze expunerii sistematice a concepțiilor din poezia lui Eminescu, l-a făcut să combată unele idei cu altele a căror valoare era numai presupusă și nu dovedită clar, iar uneori să facă afirmații gratuite. Ba, ceea ce e mai mult, subiectivismul l-a condus să critice concepțiile filosofice din poezia lui Eminescu, cu altele — de multe ori simple credințe personale — adoptate fără critică și adesea eronate. E drept însă că nu era ușor să se orienteze cineva în mulțimea concepțiilor și ideilor filosofice, pe care poetul — eclectic și în filosofie — le-a ales după înclinări sentimentale, pentru frumusețea lor ori pentru că ele cadrau cu sentimentele și imaginile din care-și alcătua poeziile. Și fiindcă silințele ce și-a dat vorbitorul de a expune și valorifica ideile filosofice ale lui Eminescu, sînt totuși meritorii, D-l prof. Bantaș îi aduce pentru aceasta laudele sale. D-l Președinte atrage atenția vorbitorului asupra unor calificații improprii, exagerate sau deplasate, cu prilejul caracterizării poeziei și temperamentului scriitorului. Apoi își arată mirarea că într-o lucrare în care trebuia să fie vorba de «poezia filosofică a lui Eminescu», nu s'a pomenit nimic de arta poetului, de procedeele sale pentru a exterioriza o idee, cu atît mai mult cu cît însuși autorul a semnalat lipsa de originalitate a gândirilor filosofice ale poetului. Constată apoi că planul n'a fost simetric alcătuit: cu prilejul analizei unei poezii de ex. se vorbea de cuprinsul și însușirile fondului ei, iar cu prilejul analizei altora, nu mai puțin importante, se opria doar să semnaleze pe scurt ideile exprimate în ele. În alt rînd, vorbitorul discută, cînd analizează «Satira I», isvoarele ce au servit alcătuirii ei, pentru a consacra în urmă un capitol special originalității poeziei filosofice eminesciene. Insistîndu-se apoi în parte asupra mai multor poezii care ar prezenta între ele asemănări, ne expunem a repeta mereu anumite idei. În general, vorbitorul a făcut mai mult filosofie decît analiză literară, întreținînd doar o atmosferă de simpatie și atenție în jurul operei studiate cu dragoste, nereușind însă să desprindă în caracterizări succinte înfățișarea precisă a acestei opere. Elevul Făcăoaru cere cuvîntul care i se acordă. Cum însă vorbitorul nu-și poate stăpîni subiectivismul răspunzînd camarazilor și încearcă să se apere de unele învinuiri și observații ce i s'au adus de profesorii săi, observații pe care nu le-a folosit căci în parte nu le-a sesizat, — D-l prof. Bantaș, cu voia D-lui președinte, lămurește pe vorbitor că imputarea pe care i-o

făcuse un camarad, de a nu fi arătat legătura strinsă dintre înclinarea spre pesimism a lui Eminescu și concepțiile și poeziile lui filosofice — era interesantă și, dacă ar fi fost formulată mai precis, după cum s'a arătat, în totul îndreptățită. Într'adevăr, spune D-sa, Eminescu a interpretat, ca și Schopenhaur de altfel, pe care-l urma întru această, filosofia budistă ca pesimism, pe cînd Nirvana ca și viața viitoare pentru creștinism se înfățișează ca o mîngîiere pentru suferințele din viața de toate zilele; și în genere, Eminescu a avut ceea ce se numește «Stimmungs philosophie»: o filosofie sentimentală. Asupra replicii la observațiile D-sale, D-l prof. Bantaș impută elevului Făcăoaru lipsa de atenție în sesizarea celor ce aude precum și neînțelegerea rostului participării profesorilor la critica lucrărilor prezentate la Societate. D-l Președinte completează spunînd că nu i-a oferit vorbitorului, după cum e obiceiul, prilejul să răspundă la timp camarazilor săi din cl. V, deoarece la observațiile în parte judici-oase, însă făcute într'un limbaj încă neexperimentat, ale acestor elevi, D-sa a căutat să-i lămurească scoțînd în evidență din disertația rostită, unele puncte pe care bunăvoința nu îndestul de înarmată a acestor școlari doritori de a-și înmulți cunoștințele, nu le putuse înțelege suficient din expunere, poate și din cauza glasului încet al aceluși ce le desvolta. Vorbitorul le-a răspuns sau repetîndu-le lămuriri date sau accentuînd asupra unor opinii învechite pe care știința nouă le-a revizuit, chiar cînd aparțineau unor spirite strălucite (cum e de ex. opinia unilaterală a lui Maiorescu care face abstracție de posibilitatea oricărei influențe a mediului asupra conformației sufletești a lui Eminescu) — dovedînd prin aceasta, pe lângă subiectivism care înădușă puțința de a-și însuși în mod folositor cunoștințe, își oarecare lipsă de măsură. În ceea ce privește faptul că vorbitorul a găsit că trebuie să-și motiveze și să-și explice din nou unele afirmații asupra cărora profesorii săi se pronunțase, D-l președinte arată că personal nu e în contra acestui lucru cînd el se face sub forma strictă a cererii de lămuriri sau a unor indicații date atunci cînd și se pretînd; în orice alt caz el ar da cel mult alcătuitorilor stătuțelor după care se conduce Societatea, regretul că nu au introdus în ele un articol special, prin care să se reclame membrilor care desvoltă vre-o lucrare, pe lângă cunoștințe matur asimilate și o doză ceva mai mare de bun simț.

Elevul *Constantinescu C-tin* din cl. VI cetește poeziile sale: «Sonet» și «Din copilărie».

Durata ședinței: un ceas și treizeci și cinci de minute.

No. 20

3 iunie 1920

D-l prof. *I. M. Rașcu*, cu prilejul citirii cîtorva fragmente din cartea «In ciuda submarinelor» de Ramiro Ortiz, arată folosul ce-l vor avea elevii urmîrînd și manifestările nouă ale literaturilor, scrierile contempo-

ranilor care se disting. Schițează cele două concepții care au condus și conduc pe istoricii literari: cea veche, care constă în a da întreaga atențiune trecutului și a neglija cu totul prezentul, și cea nouă — culti-vată și în special accentuată la noi de D-l Ovid Densusianu care la Universitatea din București a desvoltat cel dintăi, cursuri despre autorii streini contemporani — concepție care acordă o largă înțelegere produce-rilor nouă și tuturor manifestărilor cu făgădueli pentru viitor.

Elevul *Klang Julius* din cl. VII-a prezintă, într'un concis și clar rezumat, conținutul a trei capitole intitulate: «Răpirea Basarabiei la 1812», «Legăturile cu Basarabia după 1812» și «Literatura romină la sfirșitul veacului XVIII», capitole care fac parte din cartea, de curînd apă-rută, «Scriitorii basarabeni» de P. V. Haneș.

La sfirșit, elevul *Papadat Dum.* din cl. VI-a cetește o recenzie asu-pra noului volum: «Balade vesele și triste» de G. Topirceanu, insistînd asupra descrierilor de natură și a umorului ce conțin poemele, din care se citează: «Balada chirișului grăbit», «Balada munților» și altele.

Durata ședinței: un ceas și douăzeci și cinci de minute.

No 21.

17 iunie 1920

Elevul *Stavarache M.* din cl. VII-a desvoltă disertația sa intitulată: **Un veac de aur în istoria neamului românesc.** Veacul XIX, cuprins între 1821 și 1921, a fost la Romîni veacul reînnoștirii culturale și naționale. Anul 1821 cînd în Ardeal moare P. Maior și cînd Principatele, prin revoluția lui Tudor Vladimirescu, scutură jugul fanariot, înseamnă începutul unei nouă epoci în viața culturală și politică a Romînilor. Simburile din care se naște reînnoștirii naționale, cărora i-a urmat cea culturală și politică — ce în tot cursul acestui veac sînt într'o strînsă legătură — a fost școala ardeleană. Astfel, în Principate, prin activitatea unor bărbați ca Lazăr, Heliade, G. Asachi, Ven. Kostachi, limba romî-nească este din nou introdusă în școli, se întemeiază ziaristica iar scrii-torii luptă în același timp și pentru reînnoștirii naționale. Acum pentru întăia oară încep să se agite dorințele Romînilor, privitor la Unire. Se înfăptuiesc reforme sociale: desrobirea Țiganilor de pe moștile boerești și se înființează așezăminte de cultură, cum a fost Academia Mihăileană, înființată de către M. Sturdza. Schimbul de idei între scriitorii diferitelor Țări înseamnă un pas înainte pe terenul cultural. Anul 1840 aduce în politică și în literatură o generație tină și plină de vigoare, adăpată la lumina ideilor apusenă, generație care făcu pe 1848 și 1859 și făuri Romînia modernă. În fruntea acestei mișcări era M. Kogălniceanu, iar alături cu el Alecsandri, Negruzzi, iar în Muntenia, Ghica, Bălcescu, Bo-lintineanu, etc. Acești tineri erau înzestrați și cu puternic talent literar. Prin „Dacia literară” literatura capătă un caracter local și național, iar

EXECUTAT LA
DIRECȚIA JUDEȚEANĂ
BACĂU
A ARHIVELOR NAȚIONALE

curentul poporan începe lupta contra curentului latinist. Deși revoluțiile dela 1848 nu reușesc în Principate, totuși tinerii care le încercase, înăptuesc unirea țării la 1859. Cam tot pe această vreme în Ardeal se emancipează sute de mii de săteni. Secularizarea averilor mănăstirești și improprietățile a două milioane de Români sînt fapte strîns legate de amintirea lui Cuza și a lui Kogălniceanu. Tot sub Cuza se întemeiază Universitățile din Iași și București precum și alte așezăminte iar cursul primar devine obligator. Unirea, dinastia și constituția sînt ideile predominante pînă la 1866 iar literatura care și le însușește și luptă pentru realizarea lor, se numește literatură eroică. Odată cu suirea prințului Carol pe tronul țării românești, începe o nouă perioadă literară. „Direcția nouă” a Societății „Junimea” sub conducerea de fapt a lui T. Maiorescu, cere în literatură emoții estetice, adevăr artistic redat și fond echilibrat în formă perfectă. Cu toată opoziția din partea etimologistilor și a reprezentanților literaturii vechi, direcția nouă învinge căci era susținută de talente viguroase: Eminescu, Al. Sandru, Creangă, etc. La București se disting în această vreme O. Iobescu, Hasdeu și alții. În acest timp, pe terenul politic, se realizează două fapte de o importanță covârșitoare: neatinerea țării și ridicarea ei la rangul de regat. Între multele așezăminte înființate sub domnia regelui Carol I menționăm întemeierea Academiei romine. După această perioadă literară sub influența căreia s'au cizelat multe talente tinere, urmează perioada contemporană care ține pînă în zilele noastre. Pe lângă conservatismul național, literatura din această epocă mai adaugă și o notă democratică. Acest curent care se resimte de atmosfera lui Eminescu și Creangă este dus mai departe de revista „Semănătorul”, întemeiată de Vlahuță și Coșbuc. Literatura vremii din urmă a fost totuși mai complexă decît ar părea la prima vedere și emană dela mai multe centre literare: a) centrul de influență ardeleană al revistei „Lucerfarul” b) aceluși al „Vieții românești” dela Iași c) aceluși al „Convorbirilor literare” d) al „Vieții literare” și încă alte două curente: curentul modernist al revistei „Viața nouă” și curentul estetic dela „Convorbiri critice”. D. Zamfirescu, Coșbuc, Carageale, Delavrancea, Vlahuță, Sadoveanu, Iosif, Goga, Brătescu-Voinești sînt scriitorii care se impun în această perioadă. Aceasta e situația literaturii noastre pînă în ziua războiului cel mare care aduce unirea Românilor dela noi cu cei din țările vecine. Unirea etnică au făcut-o oștenii, pe cei sulețescă o va îndeplini cultura care în viitor va trebui să aibă un rol precumpănitor. Literatura română tînde să aducă originala sa contribuție la cultura universală. O limbă literară îmbrăcată într-o haină curată românească, o literatură de care putem fi mîndri și România întregită, iată roade frumoase care ne îndreptățesc să numim veacul al XIX-lea, „veacul de aur al neamului românesc.”

Elevul *Făcăoaru I.* din cl. VIII găsește calități de stil lucrării camaradului său însă observă că ar fi trebuit să se vorbească și despre mișcarea științifică în această vreme la noi în țară, de începuturile mișcării filosofice, de progresele pe teren economic, elemente care nu trebuiesc neglijate cînd e vorba să se aducă dovezi în sprijinul părerii — susținută de vorbitor — că veacul al XIX-lea la Români s'ar putea numi „un veac de

aur”. Elevul *Stavarache M.* răspunde că intenția sa a fost să se ocupe numai de mișcarea culturală și politică din această vreme, ceea ce ar fi arătat la începutul lucrării sale. D-l *Președinte* atrage mai întîi atenția asupra unor fraze necorecte și a unor neexactități străcurate în cursul vorbirii și crede că părerea elevului Făcăoaru este întemeiată. Nu e de ajuns să se spună dela început, în treacăt, că cineva se ocupă numai de mișcarea politică și culturală dintr-o vreme, cînd acest studiu nu îndreptățește titlul ales pentru disertație. Trebuie pe lângă precizia titlului și o indicație completă, astfel ca titlul să corespundă în totul cuprinsului. Cînd vorbești de „un veac de aur în istoria poporului românesc” fără îndoială că se poate pune întrebarea: de ce să te mărginești numai la anumite manifestări ale poporului din acel timp și să nu îmbrățișezi toate elementele de progres ale neamului, cu atât mai mult cu cît numeroase elemente de acestea, citate în critică, fac parte și ele din mișcarea culturală. Cauza acestei lipse este și dorința autorului de a găsi titluri răsunătoare, bombastice. Se poate numi cu drept cuvînt „veac de aur”, veacul la începutul căruia mai dănuia domnia fanarioasă, veacul ocupației rusești, a suzeranității turcești, a umilținilor îndurate din partea puterilor vecini? Ar fi pierdut mult din interes lucrarea dacă în ea vorbitorul s'ar fi ocupat de progresele îndeplinite de poporul nostru în ultimele decenii? Renunțînd atunci la titlul care i se părea de efect, își putea preciza și mai bine intențiile. Împărțirile și subîmpărțirile epocii studiate au fost intrucîtva arbitrare. „Veacul de aur” începe la 1821 și se sfîrșește la 1921?! Perioada contemporană începe la... 1895. De ce 1895? Să nu fim subiectivi și în astfel de lucrări care reclamă discernămintul serios și mai ales sprijin de dovezi. Expunerea a fost relativ concisă: s'au urmărit paralele dezvoltarea politică și cea literară ale poporului nostru, evitîndu-se astfel repetiții nefolositoare. Autorul a arătat că s'au ocupat cu dragoste de subiectul său, dorind să aducă, pe ici pe colo, și mici contribuții originale. Astfel de tendințe, cînd nu sînt căutate cu orice preț, sînt simpatice și binevenite din partea școlărilor, chiar cînd nu pot fi admise în totul.

Durata ședinței: un ceas și cinci minute.

No. 22

23 iunie 1920

Elevul *Cotigă Traian* din cl. I-a A recităză poeziile „Robul” de G. Tutoveanu și „Țării mele” de V. Voiculescu.

D-l prof. *I. M. Rașcu* vorbește despre *Poezia erotică a lui Eminescu.**) Dela început vorbitorul anunță că va face o cercetare pur științifică,

*) Studiul acesta, dat aici într'un scurt rezumat, împreună cu altul în legătură cu opera aceluiași autor, despre „Influența franceză”, vor apărea în volum sub titlul: „Aspecte din opera lui Eminescu”.

A ARHIVELOR NAȚIONALE
DIRECȚIA JUDEȚEANĂ
EXECUTAT LA

interesându-se numai de caracterizările nouă pe care această parte a operei poetice a lui Eminescu le-ar putea prileji. Elevii de curs superior analizează în clasă sentimentele erotice ale unor eroi de lucrări literare celebre. În ceea ce privește opera lui Eminescu, se analizează în clasă poezia lirică propriu zisă a acestuia, cea filosofică, fragmente epice, vorbindu-se în treacă la cl. VI-a chiar de cea erotică, atunci când se studiază elegia; ca lectură particulară se recomandă mereu elevilor de curs superior citirea în întregime a operei lui Eminescu. Profesorii au datoria să contribuie, în afara orelor de curs, pe cât le stă în putință, la înțelegerea cât mai întreagă a operelor de valoare necontestată ale literaturii noastre. Ședințele Societății elevilor pot fi un asemenea prilej, cu atât mai mult cu cât în expunerea de azi va fi vorba de sentimentul erotic cel mai curat și mai idealizat pe care vre-un poet a reușit vre-odată să-l exprime.

Când începem studiul poeziei erotice a lui Eminescu trebuie să ne reamintim că cea mai însemnată trăsătură a temperamentului și deci a operei poetului este *romantismul*. Autorul «Luceafărului» a fost romantic în *vieață*: tinerețe aventuroasă, rătăcirii prin țară, existență sbuciumată, neglijență, visare, înfățișare exterioară; a fost romantic în ceea ce privește *concepțiile* sale: idealul lui de frumusețe feminină este idealul romantic (păr blond, paliditate, «mini subțiri și reci»). Concepția lui despre iubire era de aceeași natură: pasiune puternică, extremă, fatală. Dar aceste trăsături romantice apar și mai intens în poezia lui erotică. *Imaginația* prodigioasă a autorului se manifestă, în astfel de poezie, prin predilecția pentru elementul *fantastic*. Dragostea Luceafărului pentru Cătălina, cea a lui Călin pentru fata de împărat, cea a lui Arald din «Strigoi» pentru logodnica lui sint fixate în cadre de basme, de închipuire. Chiar elementele reale îi place să le fixeze «în lumea dulcilor povești din nopți o mie una». Când fantasticul i-a oferit toată lumina colorilor sale, poetul creează alte lumi din elementele trecutului, pe care-l evocă emoționat. Iubirea cavalerului din «Satira IV», a fiului lui Mircea din «Satira III» sint idealizate prin atmosfera vagă ce planează asupra lor. *Imaginația* puternică a poetului îl face să idealizeze chiar lucrurile, înfățișările de natură și ființele care rămân prinse în cadrele prezentului. *Idealizarea* este deci procederea lui obișnuită, de câte ori ne va vorbi de lumea înconjurătoare. Lumea exterioară pentru el aproape nu există și când există, o transpune astfel în lumi de basm. Femeea, iubirea sint transformate, eterizate, zugrăvite «așa cum ar trebui să fie». Precizările reale de cele mai de multe ori dispar, deoarece această poezie e curată și discretă. Dar realitatea oricât de neglijată, există. *Sensibilitatea* poetului, (altă trăsătură romantică) este rănită de aspectele acestei realități. Visătorul s'a prăbușit din sfere de lumină, pe pământul prozaic și monoton. Iluziile au dispărut, femeia iubită îi apare în înfățișarea ei reală care-i displace. Când pasiunea moare, poetul devine — lucru surprinzător pentru poezia sa erotică — analist, critic. În partea dela sfârșit a poeziei «S'a dus amorul» autorul caută să-și dea seama de «cauzele» acestei prăbușiri: visul «prea a fost de tot frumos de-a trebuit să piară» și a. m. d. Pierderea iluziilor în

dragoste îi împrumută trei atitudini: a) *revolta* care-l duce la o zugrăvire nemiloasă a femeii iubită altădată, b) *mindria* amestecată cu *despreț* și în sfârșit c) *resemnarea*; toate acestea însă imprimându-i în suflet cea mai profundă *melancolie*. Melancolia care caracterizează aproape întreaga inspirație erotică a lui Eminescu, are și alte cauze în afară de pierderea iluziilor care-i populau cugetul, și anume: *sbuciumul pasiunii sale*, chinuitoare numai fiindcă e pasiune puernică, *gîndul că vieța trece, singurătatea, regretul față de trecutul personal, fericit sau nefericit*. Chiar când poetul e relativ mulțumit, încă o melancolie discretă se desprinde din muzica versurilor lui: este ceea ce am putea numi *melancolia fericirii*. În lumea trecutului nefericirea era fericire («cît de mult îmi pare rău că nu mai sufăr încă»); în prezent fericirea devine nefericire. Tristețea adîncă ar duce pe poet la hotăriri poate fatale, dacă această tristețe n'ar fi temperată de dragostea nemărginită pentru *natură* care nu-i nimicește jalea sufletului, ci i-o amorțește înfructiva, i-o înădușă. Cadrul acesta nou dă deosebită strălucire sentimentelor lui erotice. Peisajele de predilecție sint acele luminate de lună, sint colțuri de pădure cu izvoare fermecate, sint pajști verzi înfiorate de cîntecele pasărilor. «Florile de tei» revin mereu în descrierile acestea. E o armonie bine conturată între sufletul poetului și natura zugrăvită. Când iubita lui e aproape, priveliștile devin văratice și verzi, pline de culoare; când ea e departe, de multe ori peisajele sint de toamnă sau chiar de iarnă. Fiecare colț din natură, fiecare sunet (lovirea crângilor de geam de pildă), stăle luminind lacul și a. m. d. îi aduc în suflet floarea chipului ei și a clipei suave din trecut. Zugrăvind natura cu pasiune, poetul o observă cu atenție și-și cultiva tréptat — treptat, fără să-și dea seama aproape, *spiritul de observație* care nu exclude imaginația puternică de care autorul a dat dovadă. E de semnalat însă că întocmai ca și Creangă, Eminescu zugrăvind cu minuțiozitate uneori anumite aspecte ale naturii, ale lucrurilor înconjurătoare, le transpune în lumi închipuite, de basm sau de vis. Așa de ex. nunta în codru din «Călin», descrierea locuinții unde Călin își găsește iubita, convorbirea dintre Călin și Cătălina în «Luceafărul» și a. Aceste aspecte rîzătoare de natură au premenit intructiva sufletul poetului care se complace acum în astfel de lume din care notează și părțile glumete, șagalnice, aplicînd apoi aceeași procedură — pentru a masca mai mult propria suferință — și vieții sale intime sufletești. *Șaga, ironia, gluma* alcătuiesc deci o nouă trăsătură a poeziei lui erotice (să ne amintim de «Între paseri», «Pajul Cupidon», «Kamadéva», «Povestea Codrului» și alte strofe răslețe). Simți însă sub această poizghită de veselie, palpînd un suflet etern îndurerat.

Trecînd la *Forma* în care sint scrise poeziile erotice analizate, vorbitorul încearcă să explice într-o măsură oarecare, farmecul insinuant și covîrșitor al ei și pentru aceasta studiază: *rimele* originale, surprinzătoare și armonioase, *ritmul* nou și variat, *vocabularul* curat, pe alocuri arhaic, unii termeni improprii avînd încă pitorescul lor, *figurile poetice* și *procedeele* poetului, toate fiind utilizate cu scopul de a scoate efecte artistice cât mai mari. Aceste procedee sint: *antiteza*; repetări de cuvînte

A ARHIVELOR NAȚIONALE

DIRECȚIA JUDEȚEANĂ

EXECUTAT LA

care împrumută muzicalitate formei; imagini care revin («luntrea fără visle» etc); *elemente populare; gradație*; și o procedură specială care o găsim în «Și dacă ramuri bat în geam» și mai cu seamă în «Somnoroase păsările», unde — caz unic în orice literatură — Eminescu îmbină două poezii într'una singură și anume nu în două părți ale poeziei, ci în fiecare strofă. Inceputul strofelor e consacrat descrierii de natură, sfârșitul lor: urărilor duitoase pentru ființa iubitei care împrumută mai multă strălucire melancolică acestei naturi, — totul măestru îmbinat, așa fel încît înseilarea părților abia se observă.

D-l prof. Rașcu termină — după ce a rezumat pe scurt cele spuse, ilustrate la timp prin citații doveditoare — exprimându-și nădejdea că într'un viitor nu prea îndepărtat, opera lui Eminescu — în special cea erotică, operă ce poate fi considerată printre cele mai personale din întreaga literatură lirică — va avea mult mai mulți cititori atunci cînd limba românească va fi cunoscută în cercuri cît mai largi și de cît mai multe popoare civilizate. Va fi o răsplată tîrzie dar nu zădărnă pentru umbra aceluia care a dat limbii poporului lui sonorități de harfă.

Elevul *Sterlade M.* din cl. V-a recitează poezia «Patru» de Nichifor Crainic.

Durata ședinții: un ceas și patruzeci de minute.

No. 23

26 iunie 1920

D-l Președinte deschizînd cea din urmă ședință din acest an școlar, face cîteva considerații asupra concursului literar al Societății. Constată mai întîi că într'adevăr durată concursului a fost — din diferite împrejurări — scurtă, și termenul de închidere fixat într'o vreme în care elevii sînt ocupați cu repetarea materiilor de învățămînt. Așa se explică faptul că s'au prezentat puține lucrări și din ele puține sînt mulțumitoare. Se acordă deci «circumstanțe atenuante». D-șă anunță, în legătură cu cele spuse, că în anul viitor, Comitetul școlar al Liceului proiectează concursuri literare și științifice pentru toți elevii, concursuri anunțate din vreme și cu răgaz suficient. În privința lucrărilor de acum, cele ale candidaților de cl. V-a n'au putut fi premiate. Subiectul dat n'a fost îndeajuns înțeles. Nu era vorba de înșirat oră cu oră ce s'a petrecut în cele dintîi zile de școală, nici de făcut atîtea personalități compunîndu-se entuziaste elogii pentru unii profesori, mai ales cînd aceștia fac parte din comisia de apreciere a temelor. S'a mai observat la aceste lucrări, nesiguranță în minuirea limbii românești iar pe alocuri — ceea ce e și mai grav — chiar în ortografie. Oarecare spirit de observație s'a putut totuși semnală la autorul uneia din temele prezentate. La cl. VI s'a acordat o mențiune de 50 lei, elevului *Littmann Jacob*; la cl. VII-a o mențiune de 50 lei, elevului *Hallunga Al.* Cu acest prilej D-l Președinte recomandă can-

didaților ale căror lucrări n'au putut fi distînse, să se ferească de stil bombastic, de ton declamator, de tirade patriotice deplasate și să fie în primul rînd atenți la regulile ortografiei. Pentru cl. VIII-a s'au prezentat două teme: una a elevului *Mozila M.* și alta a elevului *Făcdoaru I.* Pentru ambele teme s'a acordat cîte un premiu de 150 lei. Fiecare din aceste lucrări prezintă calități alături de lipsuri. Elevii din cl. VIII-a avînd și examenul de capacitate de pregătit, au găsit și mai puțin răgaz pentru sistematizarea ideilor și argumentarea lor satisfăcătoare. Cea dintîi temă, scrisă într'un stil limpede, propriu, liniștit, suferă de lipsă de unitate strînsă în ceea ce privește planul. Autorul dovedește cunoștințe asimilate serios, maturitate de cugetare, dar nu îndestulă sistematizare a gândurilor. Lucrarea se resimte de aceasta mai cu seamă spre sfîrșit care-ți lasă impresia de ceva trunchiat, necomplet; expunerea deci este înegală ca valoare. Cea de a doua temă, cu un plan mai precis, scrisă într'un stil personal și curgător, nu e o lucrare tocmai școlărească. Autorul a privit chestiunea dintr'un punct de vedere original și pare a ajunge la îndrăznețe concluzii. Pare a ajunge, după cum pe alocuri — ca să întrebunțăm acelaș cuvînt predilect autorului — *pare* a spune cutare sau cutare lucru. Autorul s'a strecurat cu dibăcie printre părerile gînditorilor la care a apelat, neaccentuînd totdeauna spre care dintre părerile reproduce, înclină. Unele afirmații rămîn nedovedite. În general, două lucrări interesante, *gîndite*, care se disting. Comisia de cercetare a temelor a găsit că trebuie să încurajeze și încercările de cugetare mai îndrăznețe ale elevilor, cu atît mai mult cu cît aceștia fiind absolvenți de liceu, în curînd vor avea prilejul să-și exprime întreaga lor părere, limpede și fără deghizări, care de astfel puteau lipsi și acum. Se hotărăște ca cea dintîi lucrare să se publice în Anuar, iar cea de a doua să fie citită în ședința de azi și reprodușă, pentru Anuar, în rezumat. D-l Președinte feliicită pe candidații premiați și dă cuvîntul elevului.

Făcdoaru I. din cl. VIII, care-și cetăște lucrarea sa intitulată: *Prin ce se conduce lumea mai mult: prin idei sau prin forță?* În scurt rezumat, se spun următoarele: Darwin a arătat că „în lupta pentru existență“, dintre mai multe plante semănate în același teren, se vor dezvolta mai repede cele mai viguroase, care vor înăbuși pe cele mai plîpînde, luîndu-le hrana și lumina. Tot astfel, în afară de lupta contra condițiilor exterioare de trai, speciile animale au a duce o luptă pentru hrană, luptă cu atît mai înverșunată, cu cît numărul speciilor ce-și dispută acelaș izvor de hrană e mai mare. Victoria este totdeauna a indivizilor mai bine înzestrați de natură, cu forță fizică, șiretenie, etc. La baza principiilor de conducere ale popoarelor e forța, astăzi ca și în trecut. Într'adevăr, omul deși pe cea mai înaltă treaptă de dezvoltare, păstrează multe instincte comune și animalelor. Unul din aceste instincte, acel al sociabilității, l-a determinat să trăiască în mici comunități care s'au mărit în măsura în care omul a evoluat spre civilizația de azi. În starea de sălbătăcie, triburile terminau repede neînțelegerea. Ca și la animale, în lupta care se încingea, partea cu indivizi mai numeroși, mai curajoși, mai puternici, mai iscusiți și mai bine înarmați, cîștiga victoria. Cu timpul, moravurile au

A ARHIVELOR NAȚIONALE
 EXECUTAT LA
 DIRECTIA JUDEȚEANA
 BRAȘOV

devenit mai blind, dar victoria era tot de partea forței. Romanii au cucerit lumea prin forță, nu în numele unei idei de drept. Glasul civilizației a amuțit timp de o mie de ani sub sabia sîngerindă a barbarilor. Războaiele cruciadelor, luptele islamismului contra creștinismului, constituie un continuu triumf al forței, în numele unei idei, contra ideii. Războiul din 1914 nu s'a terminat nici prin cîvintul Papei, nici prin diplomație; tunurile sînt acelea care au adus sfîrșitul lui. Marile revoluții sociale izbucnesc în numele unei *idei*, dar triumful acestora este asigurat de *forța* revoluționarilor: *ideile nu pot răzbate prin ele înșile*. Modificări reînsemnate în organismul unui stat se fac și în numele unei *idei*, dar principiile hotărîtoare de guvernare se înfăptuiesc și durează atît cît sînt sau aprobate de majoritatea cetățenilor, sau apărute cu forța armată. Comuniștii din statele Europei, din moment ce nu ar mai fi amenințați de baioneta armatei, ori dacă s'ar simți destul de tari, ar porni îndată să înfăptuiască *dreptatea lor*. Războiul dintre rase se continuă și astăzi, și Americile, Africa s'au cucerit de către Europeanii mai puternici nu în numele unei *idei* de drept. Cu toate acestea Albii au cel mai sînt drept asupra ținuturilor ocupate de sălbateci, pe care-i exterminază: dreptul celui mai tare. Pămîntul nu e dat nimănui pentru totdeauna și un popor, o rasă, au drept de stăpînire asupra unui ținut, atîta vreme cît *pot* să-l stăpînească. În războiul cel mare al Europei civilizate, un popor care și-a simțit energia a putut da sentința: «Forța primează dreptul». Dintre cele două *idei* în luptă: una cuprinzînd mai multă realitate și adevăr, alta mai mult umanitarism și idealism, a învins aceasta din urmă, nu pentru că așa a voit *dreptatea immanentă* (?), a învins pentru că a fost sprijinită de o forță superioară. Tot astfel «principiul naționalităților» se va respecta și noi vom stăpîni Ardealul și țările românești alpine, atît timp cît vom *putea* prin forța noastră să le stăpînim. Aceleași legi fatale și necesare ale unei forțe implacabile, guvernează statul furnicilor ca și al castorilor, statul albinelor ca și al oamenilor. Sub puterea iluziilor care le alcătuiesc viața, umanitariștii se căznesc mereu să facă pe mulțime a înțelege că lumea se poate transforma într'un fel de paradis, în care va trăi într-o fericire veșnică. E destul pentru aceasta de a înfăptui războiul, e nevoie de o largă democrație, de libertate, de egalitate, etc. Dacă masa poporului nu urmează totdeauna aceste *idei* revoluționare ale apostolilor săi, faptul se explică prin unul simț, prin instinctul de conservare al celor simpli dar cinstiți: *căci nu stă în puterea omului să desfacă ceea ce natura a făcut*. Care este totuși rolul *ideii* în evoluția omenirii? Orice părțică din natură e insuflețită de acea *necesitate* a *veșniciei mișcării*, care la ființe se exteriorizează prin *trebuința de a trăi* cu șirul ei de instincte și tendințe. Tendințele la rîndul lor devin la om conștiente, dar *rămîn mereu fatale* și constituie mobilurile activității omenesci. În calea spre actualizare, aceste tendințe vin în lumina conștiinței sub formă de *idei* și în tot drumul *se pare* că sînt precedate și determinate de *idei*. În realitate *ideile* însoțesc numai tendințele individuale sau colective și *rolul lor se mărginește numai a modifica într'o măsură însemnată aceste tendințe* în sens favorabil individului și nefavorabil speciei, în sens invers sau în amîndouă sensurile

deodată. Tendințe ca și *idei* există și la animale, cel puțin la cele superioare, numai că la aceste din urmă *ideile* nu vor fi poate cristalizate în principii durabile. Total în natură e condus de o forță misterioasă ca și cum ar avea rațiune. De aceea, dacă contribuția *ideilor* în conduita noastră nu e anulată, e totuși neînsemnată. Manifestările ca și *ideile* noastre sînt determinate și altceva e mai presus de ele. Cele mai abstracte chestiuni de gîndire se elaborează în intelectul nostru nu pentru că *volem*, ci pentru că *se putea*, trebuia. Ridicăm construcții gigantice cu ajutorul matematicii, cum termitele își ridică locuințele prin vre-un mijloc analog. *Ideile* se cristalizează în principii și idealuri care însoțesc tendințe determinate și sub *pretextul* acestor *idei* se nasc conflicte între popoare, iar omenirea întreagă se agită avînd iluzia că lucrează la înfăptuirea unor noi idealuri care-i vor aduce fericirea. Vieța însă își urmează cursul independent de voința și *ideile* noastre.

Elevul *Savin Arnold* din cl. I A recitează poezia «Limba românească» de preotul Alexe Mateevici.

D-l prof. *I. M. Rașcu*, președintele Societății, în cuvîntarea de încheiere a unui an de activitate, face mai întîi o amănunțită dare de seamă asupra situației generale a Societății: încasările, cheltuielile, activul, atît la Societate cît și la biblioteca ei. Face un tablou de profesorii și membrii care au dezvoltat disertații, care au cîștigat recenzii, dări de seamă, pagini alese, care au făcut comunicări, observații asupra lucrărilor sau au recitat versuri, în cursul anului încheiat. Expune modal de funcționare a bibliotecii, indicînd volumele cumpărate, numărul cîștigurilor; arată felul cum au decurs ședințele, numărul membrilor care au luat parte la ele, etc.¹⁾ Se ocupă apoi de «Anuarul» ce va apărea, care va rezuma întreaga activitate din acest an a Societății; se dau informații asupra modului în care va fi alcătuit. Aduce mulțumiri apoi Comitetului școlar al liceului «Unirea», pentru suma de 500 lei pe care a pus-o la dispoziția Societății spre a servi ca premii elevilor ce se vor distinge la concursul încheiat astăzi.²⁾ Mulțumește de asemenea D-lor profesori T. Iordănescu și Iul. Ștefănescu pentru disertațiile ținute la diferite ședințe și pentru îndrumările folositoare Societății; D-lor profesori C. Leonescu, Ath. Maroșin și C. Bondescu, care împreună cu D-nii Iordănescu și Bantaș au primit cu multă bunăvoință să cerceteze lucrările prezentate pentru concurs; D-lui Director Sp. Lăduncă și în special D-lui prof. M. I. Bantaș care sacrificîndu-și mult din timpul său, lucrînd cu trîgere de inimă pentru biblioteca elevilor și făcînd-o utilizabilă, ținînd la ședințele săptămînale, în repatele rînduri, disertații literare, sau luînd parte la discuțiile în jurul lucrărilor expuse, a fost un prețios colaborator al conducătorului Societății și un îndemn viu pentru elevi, la muncă stăruitoare. D-l Președinte adaugă apoi că elevilor nu le va mulțumi; cei care au muncit au făcut-o pentru folosul lor întîi de toate și ei au a-și mulțumi lor înșiși. Totuși merită citate numele acelor școlari care au donat cărți bibliotecii, acel al elevului Parapeanu din cl. VII, de ex. care pe lîngă aceasta

1) V. pentru detalii, Capitolul I: *Situația generală*, pag. 5 și urm.

2) V. de asemenea Capitolul I: *Situația generală*: «Concursurile Societății».

a dat — fără să aibă vre-o însărcinare oficială, — un apreciat concurs la catalogarea cărților din bibliotecă și la administrarea ei. În special însă e demn de amintit acum numele elevului *Teodosiu Tr.* din cl. VII, care a les casier în locul celui vechi, către sfârșitul anului, a arătat muncă, pricepere, ordine și exactitate — făcând ca încasările să decurgă regulat și ținând scriptele cu cea mai atentă îngrijire. I se cuvîn pentru aceste calități, toate laudele și trebuie luat ca exemplu de toți acei camarazi ai săi ce vor mai avea prilejul să lucreze pentru Societate. D-l Președinte după ce analizează starea sufletească, trecătoare să nădăjduim, creată pretutindeni de război: perturbarea ocupațiilor sistematice, pierderea dragostei de muncă încordată, dorința de a folosi cât mai mult în urma unor sfârșiri cât mai mici, arată ce ar trebui să devie pe viitor o Societate de elevi ca aceasta: în ea școlarii ar găsi — ca beduinii în oaze — răcoreala sufletului și a minții, ar înțelii inimi deschise și prilej de a-și îmbogăți cugetul și simțirea. Societatea noastră tinde să educe sufletele tinerilor săi membri și să-i îndrepte întâi de toate pe calea voinții hotărâte, a iubirii de muncă și mai ales a împlinirii datoriei în mod conștiincios. Se schițează câteva proiecte pentru anul școlar următor, dîndu-se indemn membrilor ca din vreme să-și pregătească lucrări pentru programele viitoare, așa încît ședințele ce se vor ține să ofere totdeauna alcătuirilor un bogat material din care să se poată face convenita selecție. Anul acesta fiind pentru Societate — în imprejurările de după război — mai mult un an de experiență, trebuie să ne declarăm relativ satisfăcuți de modul cum s'a manifestat activitatea noastră. D-l Președinte încheie prin următoarele cuvinte: «Nu fără mulțumire și oarecare dăușie firească privesc în urmă pe drumul pe care l-am străbătut, acum cînd trebuie să-l părăsim, pășind pe un altul ce ni se deschide înainte. Nu fără satisfacția acelor care și-au ajuns una din țintele propuse, mă gîndesc și la obstacolele trecătoare pe care le-am întîmpinat și la clipele mai senine care ne-au fost hărăzite. Mi-amintesc de acele ședințe de iarnă, în clase ale căror gemuri erau zguduite de crivăț, cînd adunați în bănci ca în ore de curs, căutam să ne instruiam mințea și să ne cizelăm sufletul. Am căutat să ne facem datoria întregă și iată-ne la sfârșitul unui an școlar de continuă activitate, după opt luni de lucrare în comun, ducînd pașii noștri la o răscruce de drumuri și putînd chiar culege cîteva plăpînde roade de pe urma sfîrșirii noastre. E aceeași mulțumire pe care o are călătorul ajuns după silințe încordate pe un vîrf de munte de unde, în vale, i se desfășoară ochilor priveliști scîlbitoare. O amintire, în legătură cu aceasta. Mă găsiam nu de multă vreme, în tovarășia unui coleg, pe unul din mezagurile Vrancei. Soarele puternic arzător ne făcea nespus de anevoios urcușul spre un vîrf de munte care ne ispîtea cu pașiștea-i înflorită. Urcam domol și tot aruncam priviri grăbite spre vale, rezervîndu-ne plăcerea deplină, de mult așteptată, de a domina totul din înălțimi. După urcuș îndărătnic pe cărări grunțuroase, pe fâgașe înguste, încununăți de foșnet înădușit de frunze și sonore cîntec de cuc, ajungem în sfîrșit pe înaltul pisc și adulmecăm, însetați de frumusețe, priveliști largi, ape șerpuitoare, sat, cîmpul cu marginile neprecise ca ale unei mări, și soare, cascade de soare.

Intorcem atunci privirile îndărăt, încintați că pentru ostenele noastre ni s'a dat răsplata cea mai vie: aceea de a aprecia vaste perspective dintr'un punct culminant, de a conduce parcă hora munților din virful celui mai uriaș dintre dinși, — și rămînem uimiți, deziluzionați, muți de surprindere, cînd zărim dincolo de virful atins, alte virfuri mai înalte, alte văi, alte pajiști insorite. Ne simțiam îmbucătățiți, o parte din noi parcă-și luase sborul mai sus, spre culmi, și ne chema să o ajungem. În loc să dominăm, noi eram cei dominați. Eram ca vitejii dela 77, care pornind spre Grivița, nu știau că la capătul sfîrșirilor lor, îi vor aștepta deziluzii crunte, arătîndu-li-se mai departe reduta No. 2, iar «valea plingerii» la picioare. Fără să ne fi găsit în aceeași tragică împrejurare, «redutele No. 2» ale noastre, ne chemau din nou spre alte urcușuri, căci oricîtă dezolare momentană îți pot da asemenea întîmplări, oricîte neplăceri firești, ele nu pot să nu oțelească și mai mult sufletele încercate, dîndu-le alte aripi odihnite și capabile de serioase și nouă sfîrșiri. Ambiționați și doritori de fapte depline, ne-am proptit în togele noastre de călătorie, pornind mai sus.

Sîntem acum ajunși la un astfel de virf care poate a înșelat pe mulți, dîndu-le impresia că ar fi unicul. Nu. Înaintea noastră se ridică altele și desigur că mulți din cei de față, astăzi le vād mai limpezi și mai atrăgătoare ca oricînd. Să nu ne oprim din drum! Calea unui om muncitor și conștient de misiunea lui în viață, nu se isprăvește decît firziu de tot sau poate niciodată. Cum să te mulțumești a te include în cadre de orizonturi strîmte, cînd altele se desenează mereu în jurul nostru, tot mai ispititoare? Numai sufletele veștede se închid în ele înșle și renunță la lupte și la emoții, la lărgirea impresiilor și a conștiințelor. Mai departe! Dela toamnă ne vom întîlni iar, vom strînge rîndurile și iarăși vom începe urcușul nostru care trebuie să ne fie drag. Și pentru aceasta, să purtăm veșnic înaintea noastră icoana idealului pe care trebuie să-l atingem. Să facem ca acel muritor (din povestirea morală cunoscută școlarilor), care de mic copil, rătăcind printr'o livadă, s'a luat după un fluture ca să-l prindă. Fluturele însă sburînd s'globiu, mereu se furișă de sub pălăria copilului care continua să fugă, uitînd că timpul trece și că devenise adolescent, alergînd într'una după himera ce-l vrăjia. Alți ani se perindară: adolescentul deveni flăcău, flăcăul om matur, și fluturele tot nu se da prins, prin livada fără de hotare. În sfîrșit, toamna vieții se aproia. Părul zglobiului copil de altădată îi albia pela temple și totuși același fluture ispitia pe cel care începuse să coboare spre mormînt: dorința întregii sale vieți era de a prinde pe coloratul sburător. Fostul copil nebnatic îmbătrînise în sfîrșit cu totul; abia mai putea merge căci picioarele nu-l mai susțineau. În cele din urmă, printr'o sfortare supremă, reuși să pue mina pe aripile fluturașului. Dar ce desamăgire! Fluturel, după care alergase o viață întreagă, nu fusese decît o rază de soare...

Să fie oare o simplă rază de soare, fluturel după care gonim și noi, prin livada ce s'a deschis, nu de mult, în jurul nostru? Să fie o părere, o închipuire de om naiv, idealul de muncă, de cultură, de dreptate, de cinste care trebuie să ne călăuzească? Hotărît, nu! Munca, îndeplinirea

completă a datoriei sînt realități; ele nu ne pot niciodată înșela. Sînt singurele adevărate mîngieri pe care vieața — puțin darnică în plăceri — le rezervă acelor ce, cu o conștiințiozitate adîncă, le cultivă și le apreciază.

La sfîrșit, elevul *Făcătoaru I.* din cl. VIII, mulțumește în numele membrilor, D-lor profesori, în special D-lor Rașcu și Bantaș pentru activitatea desfășurată la Societate și asigură pe conducătorul ei că vorbele de îndemn, îndrumările și sfaturile date în cursul anului, au rodit în sufletele elevilor, care în mare parte au urmat aceste îndrumări și vor căuta de asemeni să se folosească de ele urmîndu-le și pe viitor.

Durata ceiei din urmă ședințe din acest an școlar: un ceas și treizeci și cinci de minute.

III

O compoziție școlărească

Prin ce se guvernează mai mult lumea: prin idei sau prin forță? *)

Oamenii au simțit dela început nevoia de a se grupa împrejurul unuia dintre ei, cu puteri naturale mai mari, ca să poată duce mai cu izbindă lupta pentru vieață.

Grupările acestea, care dădeau puțința unei lupte cu puteri unite, la început mici, pe urmă mărindu-se pe măsură ce timpul trecea, au simțit la rîndul lor trebuința de a se conduce după niște reguli mai mult sau mai puțin fixate, mai mult sau mai puțin stabile. Astfel cea dintîi grupare și cea mai elementară, familia, a stabilit regula ca toți membrii să asculte de tatăl familiei, deoarece acesta putea să-și impună cu forța, pe care i-o da fizicul, puterea predominantă.

Acelaș lucru s'a întîmplat și cu tribul; șef al tribului, cu puteri uneori nelăgrădite, a ajuns cel mai de temut dintre războinici, cel mai înzestrat în arta războiului.

O formă înaintată de conducere a tribului este aceea în care iau parte și cei mai cu experiență dintre membrii lui, prin sfaturile pe care le dau conducătorului. În tot cazul, felul acesta de conducere a cărei existență în trecut o dovedește faptul că el se află într-o măsură destul de largă la popoarele sălbatice din vremea noastră, se sprijinește pe forța războinică, forță care a fost sporită sau înlocuită mai tirziu de nimbul mistic al religiei.

În chip firesc, odată cu înaintarea timpului, tribul rătăcitor a evoluat înspre statul stabil cu caracterul absolutist religios, pe care istoria îl găsește la Egipteni sau Asiro-Babiloneni. Puterea conducătorului se sprijinește pe gîndirea religioasă, încheată încă din timpurile de barbarie; forța războinicului face acum un trup cu superstiția religioasă, spre a se impune prin două căi: cea dintîi, aplicarea puterii asupra supușilor.

*) Compoziția aceasta a fost premiată cu 150 lei la concursul literar al Societății

EXECUTAT LA
DIRECȚIA JUDEȚEANĂ
BACĂU
A ARHIVELOR NAȚIONALE

lui, cea de a doua, stăpînirea sufletească a acestui supus cu ajutorul ideii religioase.

Lumea veche ne dă și exemple de conducere luminată. Avem cazul celor două mari popoare, făuritoarele civilizației clasice, Grecii și Romanii. Progresul în ce privește felul de conducere se reliefează prin valoarea pe care o capătă ideea în fața forței, valoare neasemănat de mare față cu aceea pe care o avea mai înainte. De unde pînă la Greci, de pildă, era deajuns sinteza de putere pămîntească cu puterea de natură divină pentru guvernare, acum, deși religia se amestecă în mare măsură în treburile stăruțelor grecești, cîrmuitorii trebuie să țină socoteală de legile date de Lycurg, Spartei și de Solon, Athenei. Cei treizeci de tirani dela Athena, care guvernau prin forță, sînt răsturnați de Trasibulus, care restabilește legiuirile de mai înainte. Demosthene se silește să convingă pe cetățenii Athenei de primejdia ce-i așteaptă din partea vicelanului rege Filip al II-lea al Macedoniei, iar acesta din urmă atrage pe oratorul Aeschines să combată pe Demosthene.

La Romani, ideea că statul trebuie condus după legile senatului, face cu puțință crearea dreptului roman. Conflictul dintre idee și forță se traduce în istoria acestui popor prin luptele de clasă duse de plebeii opresați, contra patricienilor; cîștigarea drepturilor de către cei dintâi reprezintă triumful ideii de egalitate asupra forței care menținea ilegalitatea.

O pildă asemănătoare cu aceea a lui Demosthene la Greci, găsim la Romani în «Catilinarele» lui Cicerone. Exemplul oratorilor frați Grachi ca și al altor oratori vestiți, arată cum creșterea valorii ideii ține pas cu înaintarea civilizației.

De îndată ce dăm peste o epocă în care filozofia capătă o mare strălucire, în care ideea începe să se ridice la locul meritat, nu e un rău să ieșim din cadrul vieții politice și să îmbrățișăm cu privirea și alte feluri de conducere, cum este cea spirituală, de pildă. Cînd este vorba de conducere spirituală, oamenii se grupează împrejurul ideilor din nevoia de a-și explica sau de a îmbrățișa anumite lucruri. Un exemplu de acest soi, exemplu care ne poate ajuta în lămurirea chestiunii despre care ne ocupăm, este creștinismul, intrat în luptă cu religia oficială a statului roman. Aceasta din urmă constituia în vremea apariției lui Christos, un element de bază al construcției statului, un element al forței aceluia stat, forță care ținea în lanțuri popoarele supuse. Doctrina cea nouă, potrivită cu sufletul obiduiților acelor vremi, a intrat în luptă cu religia statului roman și indirect cu forța aceluia stat. Lumea avu astfel spectacolul cruzimilor intimplate în timpul persecuției creștinilor. Ideia creștină a biruit furtuna ce se deslănțuise contra ei și în timpul lui Constantin cel Mare religia creștină fu proclamată oficial ca religia imperiului latin de răsărit. Cu timpul, creștinismul a pătruns, de multe ori cu sacrificii omenești, la toate popoarele europene și în evul mediu îl găsim stăpînitor în Europa. Creștinismul a jucat în evul mediu două roluri diferite. El a pregătit spiritele pentru civilizația umanitară modernă, ca religie însă s'a unit cu feudalitatea. Papa însuși a devenit cel mai puternic feudal.

Evul mediu ni se prezintă ca o epocă în care forța are întăietate asupra ideii. Dezechilibrul produs de venirea popoarelor barbare asupra lumii romanice, venire care a înmormîntat în parte civilizația antichității, a dat prilejul ca cei tari să se folosească în mod aproape absolut de cei slabi, numai pe simplul motiv că erau tari. Deocamdată forța predomină ideea. Feudalitatea nu recunoaște decît «Das Faustrecht».

Odată cu venirea timpurilor moderne ideea capătă o mare însemnătate înaintea forței. Anglia stă în fruntea celorlalte țări în această privință; chiar din evul mediu ea a dat semnalul luptei pentru triumful ideilor. Astfel în timpul lui Ioan-fără-țară, poporul englez capătă „Magna charta libertatum” (1215). La nici un popor din lume nu găsim atît de înrădăcinate idei ca acelea de libertate, de drept și de datorie, idei care stau la baza civilizației moderne. Poporul englez a luptat, și nu pe cale singeroasă, pentru cîștigarea a cît mai multor libertăți; acordînd încă dela început popoarelor supuse drepturi, a isbutit să creeze cel mai întins imperiu colonial din lume.

„Poporul roman a întemeiat cel mai întins și mai stabil imperiu din antichitate, prin sistemul cuceririi militare și al administrației de stat centralizate pînă la absolutism. Poporul englez a întemeiat cel mai întins imperiu din istoria tuturor timpurilor și popoarelor, printr'un sistem de colonizare care amintește pe al vechilor Greci și printr'un sistem de administrație bazat pe descentralizare, autonomie locală și suveranitate cetățenească”.

Mai absolutiste, popoarele de pe Continent au ținut mai în frâu progresul ideilor. Revoluția franceză dela 1789, inspirată mai mult de ideile englezești, ia naștere după un lung timp de încătușare a ideilor de către puterea monarhilor. De aceea s'a deslănțuit ca o groznică furtună, care a zguduit tronul tuturor monarhilor absolutiști din Europa continentală; de aceea s'au iscat atîtea excese și abuzuri, care formează ciclul cel roș al teroarei. Chiar în sinul revoluției făcută pentru libertate, egalitate și fraternitate, avem exemple de intronare a forței; această intronare n'a dăruit însă, fiindcă timpul înaintat nu o mai putea suferi. Robespierre, luptătorul pentru idei, fu ghilotinat pentru abuzul de a fi intronat regimul forței. Mai tirziu, Napoleon a încercat să încătușeze lumea în lanțurile sale; ideea că națiunile au dreptul de a dispune de soarta lor, l'a răsturnat din slava la care se ridicase.

Chiar la popoarele înapoiate în civilizație, vadem cum forța, armă atît de cu folos întrebuițată în vremurile tulburî sau de relativă barbarie, nu face decît să sgudue temelile statelor care se reazămă pe dînsa. Rusia țaristă a cînutului s'a prăbușit sub ochii noștri, din pricină că a întrebuițat opresiunea în guvernarea supușilor. Timpul a smuls țarului coroana și vleața pentru vina de a fi continuat să lucreze contrar ideilor de libertate și dreptate, care de mult au bătut la poarta Rusiei.

EXECUTAT LA
DIRECȚIA JUDEȚEANĂ
BACĂU
A ARHIVELOR NAȚIONALE

*J. Botez — Aspecte din civilizația engleză.

Din exemplele de pînă acum putem scoate mai multe observări generale.

Ideia și forța au intrat în luptă de îndată ce omenirea a ajuns într'un stadiu de înaintare care-i permitea să-și dea seama de menirea ei; lupta s'a accentuat odată cu scurgerea vremii. Dominată de forța în evul mediu, ideea s'a ridicat triumfătoare în timpurile mai apropiate de noi. Lumea modernă a luptat mereu pentru triumful ideii și orice încercare de reintronare a forței a fost aspru pedepsită. Monarhia absolută s'a stins, locul i l-a luat cea constituțională, întemeiată nu atît pe dreptul divin, cît pe ideea de suveranitate a poporului. Republica a început să ciștige teren în pagubă monarhiei. Privilegiile de clasă au căzut.

Sistemul de conducere prin forță nu mai corespunde cerințelor moderne; stăpînirea ideii devine din ce în ce mai mare. Astăzi nu mai poate nimeni să conducă lumea cu amenințări, prin frică sau prin pedepse la care ea nu consimte. Dacă se întîmplă și acum că forța poate să guverneze în vre-un loc, guvernarea e foarte șubredă. Balanța se apleacă repede de partea ideii și cîrmuitorii, fie ei oameni de stat, fie conducători de grupări sociale, sînt aruncați dela cîrmă. Omenirea modernă se guvernează mai mult prin idee; forța merge spre declin. Dacă nu este îngăduit, vom întrebuința expresia: omenirea se conduce prin forța idelilor.

Să ne dăm puțin seama de ce guvernarea prin forță e o conducere netemeinică și stîrnitoare de urmări rele.

Un principiu elementar de educație spune că dacă oprim pe cineva de a săvîrși o faptă, fără să-i arătăm motivul binecuvîntat pentru care facem acest lucru, rezultatul este că persoana oprită va căuta să facă neapărat fapte care i s'au interzis. Într'adevăr, copilul simte o plăcere de a călca hotărîrile tatălui său, hotărîri pe care i le-a impus cu forța. El va minca, în cazul acesta, cu mai mare plăcere mîrele crude, interzise sub amenințări aspre, decît dacă i s'ar fi spus cu blîndețe că neținînd seamă de vorbele părintelui, îl va supăra. Tot așa, dacă tatăl copilului îi va porunci să facă anumit lucru, cu un ton aspru și cu o figură acră, copilul sau nu va face de loc, sau va face lucrul în silă, de frică și prin urmare fără tragere de inimă. În linii generale, ceea ce se întîmplă cu copilul se întîmplă și cu omul matur și ceea ce se întîmplă cu acesta din urmă, se întîmplă în linii generale și în proporții corespunzătoare și cu mulțimea.

Orice reîstrîngere forțată, orice opresiune, va avea de urmare o reacțiune, care de multe ori tirăște lucrurile spre o țintă cu totul alta decît aceea care s'a avut în vedere. După cum trebuie convins individul să facă sau nu anumit lucru, tot așa e nevoie de lucrat și cu mai mulți indivizi, dacă voim să avem un rezultat mulțumitor.

Mulțimea se poate guverna sub două forme însemnate: forma negativă și cea pozitivă. Cea dintîi stă în a oprim mulțimea dela un lucru iar cea de a doua stă în a o hotărî să facă ceva. Aceste forme se amestecă de obicei. Artă de a izbăvi sub amîndouă formele cere să se

producă o luptă sufletească în mulțime, căci altfel reacțiunea sau acțiunea ei vor fi expresie fidelă a hotărîrii sufletului mulțimii; lupta aceasta se va da între convingerea pe care i-o vom insufla de a face sau nu cutare lucru și tendințele împotrivoare. Dacă vom căuta să lucrăm prin forță, nu vom produce această luptă chiar în cetatea mulțimii, sufletul ei, ci o reacțiune care va lupta la ziduri și va aștepta momentul să se reverse prin porțile cetății.

Valoarea ideii capătă o mai mare însemnătate în cazul guvernării sub formă pozitivă. Într'adevăr, în cazul cînd avem de oprit lumea dela o faptă, convingerea ce i-o insuflăm are rol numai de a distruge tendințe de înfăptuire a lucrului ce ni se pare rău; în cazul cînd voim să determinăm mulțimea la o acțiune oarecare, la ceva creator, lucrurile se complică. Mai întîi de toate trebuie învinse pornirile contrarii și apoi create cele ce vor forma acțiunea. Întrebunțînd forța, vom avea un rezultat slab în niște împrejurări periculoase; în loc să învingem pornirile contrarii și să dezvoltăm pe cele trebuincioase, vom mări pe cele dintîi prin reacțiunea ce vom produce și pe cele din urmă le vom hrăni cu silă și cu frică. Dacă vom convinge grupul de oameni pe care-l guvernăm că trebuie să facă lucrul ce-l avem în minte, nu vom da prilej la desfășurarea luptei puterilor antagoniste iscate din reacțiune ci dimpotrivă vom reuși să determinăm acțiunea dorită prin crearea în sufletul conducătorilor a unor puternice motive favorabile.

Acesta e scheletul mecanismului guvernării, schelet întărit de exemplele istoriei și de datele psihologiei. Desfacerea lui în elementele ce-l compun ne explică îndeajuns de ce ideea este singurul element de guvernare care trebuie întrebuințat în lumea civilizată, dacă avem în vedere evitarea nenorocirilor produse din cauza întrebuințării forței și dacă dorim din inimă ca progresul omenirii să nu fie stînjenit.

MIHAIL C. MAZILU

Cl. VIII R. Liceul „Unirea” Focșani.

16 iunie 1920.

EXECUTAT LA
DIRECȚIA JUDEȚEANĂ
BACĂU
A ARHIVELOR NAȚIONALE

TABLA DE MATERIE

	Pag.
<i>Cîteva cuvinte . . . . .</i>	3
I. <i>Situația generală a Societății . . . . .</i>	5
II. <i>Dare de seamă asupra ședințelor Societății . . . . .</i>	12
Pr. v. Nr. 1	12
Pr. v. Nr. 2	13
Pr. v. Nr. 3	14
Pr. v. Nr. 4	16
Pr. v. Nr. 5	18
Pr. v. Nr. 6	19
Pr. v. Nr. 7	20
Pr. v. Nr. 8	22
Pr. v. Nr. 9	24
Pr. v. Nr. 10	25
Pr. v. Nr. 11	26
Pr. v. Nr. 12	26
Pr. v. Nr. 13	27
Pr. v. Nr. 14	28
Pr. v. Nr. 15	29
Pr. v. Nr. 16	30
Pr. v. Nr. 17	31
Pr. v. Nr. 18	33
Pr. v. Nr. 19	37
Pr. v. Nr. 20	40
Pr. v. Nr. 21	41
Pr. v. Nr. 22	43
Pr. v. Nr. 23	46
III. <i>O compoziție școlărească . . . . .</i>	53

EXECUTAT LA
DIRECȚIA JUDEȚEANĂ
BACĂU
A ARHIVELOR NAȚIONALE

INDREPTĂRI

<u>Pag.</u>	<u>Rîndul</u>	<u>În loc de</u>	<u>Să se citească</u>
7	9 și 10 (Biblioteca)	123 de știință și 210 beletristică	33 de șt. și 300 bel.
13	în notă	pag. 4 și urm.	pag. 5 și urm.
14	11 (Pr. v. No. 3)	poetului cel m. venerat	poetului celui m. venerat.
29	7 (de jos)	înăl țare	înălțare
31	16 (Pr. v. No. 17)	data	dela
32	20 (de jos)	carater	caracter
47	22 (de jos)	de astfel	de altfel

Celitorul este rugat să corecteze cîteva mici neconsecvențe în punctuație și ortografie, precum și alte neînsemnate greșeli de tipar.

Justificația tirajului

EXECUTAT LA
DIRECȚIA JUDEȚEANĂ
BACĂU
A ARHIVELOR NAȚIONALE